

MELDING AV FORETAKSSAMMENSLUTNING OG MINORITETSERVERV

LYSE PRODUKSJON AS OG HYDRO ENERGI AS

ETABLERING AV LYSE KRAFT DA

01.11.2020

Inneholder forretningshemmeligheter

ADVOKATFIRMAET
THOMMESSEN AS

Foretaksregisteret
NO 957 423 248 MVA
thommessen.no

OSLO
Haakon VIIIs gate 10
Postboks 1484 Vika
NO-0116 Oslo
T +47 23 11 11 11
F +47 23 11 10 10

BERGEN
Vestre Strømkaien 7
Postboks 43 Nygårdstangen
NO-5838 Bergen
T +47 55 30 61 00
F +47 55 30 61 01

LONDON
Paternoster House, 2nd floor
65 St Paul's Churchyard
GB-London EC4M 8AB
T +44 207 920 3090
F +44 207 920 3099

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	KONTAKTINFORMASJON.....	4
1.1	Lyse Produksjon AS	4
1.2	Hydro Energi AS.....	4
1.3	RSK Holding AS (Målselskap)	4
2	OPPSUMMERING AV TRANSAKSJONEN	5
3	TRANSAKSJONEN	5
3.1	Beskrivelse av foretakssammenslutningen	5
3.2	Bakgrunn for Transaksjonen	7
3.2.1	Effektiv utnyttelse av samlet fleksibilitet i kraftporteføljene	7
3.2.2	Rasjonell drift og kostnadssynergier innen kraftproduksjon.....	8
4	DE INVOLVERTE FORETAKENE OG FORETAK I SAMME KONSERN	8
4.1	Om Lyse Produksjon	8
4.1.1	Konsernstruktur og virksomhet	8
4.1.2	Lyse Produksjon AS	9
4.1.3	Lyse Energisalg AS	10
4.1.4	Lyse Neo AS	11
4.1.5	Smartly AS	11
4.1.6	Lyse Elnett AS	11
4.1.7	NorthConnect	11
4.2	Om RSK Holding.....	11
4.3	Om Hydro.....	11
4.3.1	Konsernstruktur og virksomhet	11
4.3.2	Hydro Energi	14
4.4	Om Lyse Kraft DA.....	17
4.4.1	Eierforhold	17
4.4.2	Virksomheten	18
4.4.3	Markedsforvaltning	18
4.4.4	Drift av kraftverk	19
4.4.5	Kraftuttak	19
5	OMSETNING OG DRIFTSRESULTAT I NORGE SISTE REGNSKAPSÅR	20
6	BESKRIVELSE AV RELEVANTE MARKEDER	21
6.1	Generelt om produksjon og salg av elektrisk kraft	21
6.2	Ingen overlapp mellom partenes nettvirksomhet	24
6.3	Engrosmarkedet for elektrisk kraft – kort om de ulike salgskanalene	24
6.3.1	Oversikt	24
6.3.2	Nærmere om spotmarkedet	25
6.3.3	Nærmere om intradagmarkedet	27
6.3.4	Nærmere om balansemarkedet (markedet for reservekraft) ...	27
6.3.5	Nærmere om bilaterale kontrakter.....	28
6.4	Det relevante markedet	29
6.4.1	Produktmarkedet – grossistmarkedet for elektrisk kraft	29
6.4.2	Det geografiske markedet – ett nordisk marked for elektrisk kraft	30
6.4.3	Særlig om intradaghandel og reservekraft	33

7	MARKEDSSTRUKTUR OG KONKURRANSEMESSIGE VIRKNINGER.....	33
7.1	Partene kan ikke utøve ensidig markedsrett etter Transaksjonen.....	33
7.1.1	Lyse Kraft vil ha en ubetydelig markedsposisjon i Norden.....	33
7.1.2	Lyse Kraft vil ha en begrenset markedsposisjon i et eventuelt norsk marked	34
7.1.3	Uansett ikke konkurransebegrensende virkninger i et eventuelt marked i Sør-Norge	35
7.1.4	Heller ikke konkurransebegrensende virkninger i et eventuelt snevert NO2-marked	37
7.2	Minoritetsservivet har ikke konkurransebegrensende virkninger.....	38
7.3	Etableringsmuligheter	39
7.4	Oppsummert: Ingen konkurransebegrensende virkninger i grossistmarkedet for elektrisk kraft	40
8	VERTIKALE RELASJONER/OVERLAPP	40
9	DE INVOLVERTE FORETAKENES VIKTIGSTE KUNDER, KONKURRENTER OG LEVERANDØRER I GROSSISTMARKEDET FOR ELEKTRISK KRAFT	41
9.1	Partenes viktigste konkurrenter.....	41
9.2	Partenes viktigste kunder	41
9.3	Partenes viktigste leverandører	42
9.4	Kraftleverandører til Hydro	42
10	EFFEKTIVITETSGEVINSTER.....	43
11	TILSYN FRA ANDRE KONKURRANSEMYNDIGHETER	43
12	AVTALEN OM FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN MED BILAG	43
13	ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP	43
14	KONFIDENSIALITET	44
15	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.....	44

MELDING AV FORETAKSSAMMENSLUTNING OG MINORITETSERVERV**1 KONTAKTINFORMASJON****1.1 Lyse Produksjon AS**

Navn: Lyse Produksjon AS
Organisasjonsnummer: 980 335 216
Adresse: Breiflåtveien 18, 4017 Stavanger

Kontaktperson for Lyse: Advokatfirmaet Thommessen AS
v/advokat Eivind J. Vesterkjær
Adresse: Haakon VIIs gate 10, 0161 Oslo
Postadresse: Postboks 1484 Vika, 0116 Oslo
Telefonnummer: 23 11 11 23 / 90 96 68 43
E-postadresse: eve@thommessen.no

1.2 Hydro Energi AS

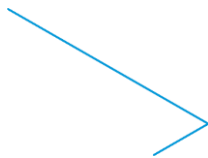
Navn: Hydro Energi AS
Organisasjonsnummer: 930 187 240
Adresse: Drammensveien 264, 0283 Oslo
Kontaktperson i Hydro: Hans Eide Aarre, Legal Counsel, BP Energy
hans.eide.aarre@hydro.com

Kontaktperson for Hydro: Advokatfirmaet Haavind AS
v/advokat Simen M. Klevstrand
Adresse: Bygdøy allé 2, 0257 Oslo
Postadresse: Postboks 359 Sentrum, 0101 Oslo
Telefonnummer: 98 07 63 40
E-postadresse: s.klevstrand@haavind.no

1.3 RSK Holding AS (Målselskap)

Navn: RSK Holding AS (eid av Hydro Energi AS)
Organisasjonsnummer: 923 474 382
Adresse: Drammensveien 264, 0283 Oslo

Kontaktperson for målselskapet: Samme som for Hydro Energi

2 OPPSUMMERING AV TRANSAKSJONEN

- (1) I henhold til en transaksjonsavtale inngått 21. oktober 2020 ("**Transaksjonsavtalen**") mellom Lyse Produksjon AS, org.nr. 980 335 216 ("**Lyse Produksjon**") og Hydro Energi AS, org.nr. 930 187 240 ("**Hydro Energi**") vil et nyetablert datterselskap av Lyse, Lyse Anlegg DA, org.nr. 925 749 419 (under navneendring til Lyse Kraft DA) ("**Lyse Kraft**"), erverve enekontroll over RSK Holding AS ("**RSK Holding**"), som kontrollerer deler av Hydro Energis kraftproduksjon. Etter samme avtale vil det vesentlige av Lyse Produksjons kraftproduksjon (heleide vannkraftverk, samt andeler i Sira-Kvina og rettigheter i Ulla-Førre) bli videreført under Lyse Kraft.
- (2) Lyse Produksjon skal eie 74,4 % av andelene i Lyse Kraft og Hydro Energi skal eie 25,6 % av andelene. Hydro vil ikke ha rettigheter som medfører felles kontroll i konkurranselovens forstand, blant annet fordi vannfallrettighetsloven krever at selskapet skal være underlagt reell offentlig kontroll.¹ Lyse Kraft vil således være enekontrollert av Lyse, jf. konkurranseloven § 17 tredje ledd.
- (3) Det foreligger en foretakssammenslutning ved at Lyse gjennom Lyse Kraft overtar indirekte enekontroll over RSK Holding, jf. konkurranseloven § 17 første ledd. Transaksjonen overskrider meldepliktersklene i konkurranseloven § 18 annet ledd, og er derfor meldepliktig til Konkurransetilsynet, jf. konkurranseloven § 18 første ledd.
- (4) Hydros erverv av en ikke-kontrollerende eierandel på 25,6 % i Lyse Kraft er ikke meldepliktig, men meldes frivillig i medhold av konkurranseloven § 18 sjette ledd. I samsvar med forutgående dialog med Konkurransetilsynet inngis én samlet melding, som omfatter både Lyses kontrollerverv av RSK Holding gjennom Lyse Kraft og Hydro Energis minoritetserverv i Lyse Kraft. De to ulike ervervene er tett forbundet og omtales heretter som "**Transaksjonen**".
- (5) Transaksjonen og det tilknyttede avtaleforholdet vil ikke føre til en dominerende stilling eller på annen måte i betydelig grad hindre effektiv konkurranse i noe marked. Partene vil verken hver for seg eller samlet ha noen mulighet til lønnsomt å tilpasse seg strategisk på en slik måte at konkurransen begrenses.

3 TRANSAKSJONEN

3.1 Beskrivelse av foretakssammenslutningen

- (6) Lyse Kraft etableres som et datterselskap av Lyse. Hydro Energi vil eie 25,6 % av andelene i Lyse Kraft. Lyse og Hydro Energi skyter inn, hver for seg, følgende tingsinnskudd i Lyse Kraft på gjennomføringsdatoen (definert i Transaksjonsavtalen) av Transaksjonen:
 - Lyse overfører (i) sine heleide vannkraftverk som angitt i vedlegg 3 til Transaksjonsavtalen, (ii) 41,1 % av andelene i Sira-Kvina, (iii) 18 % av uttaksrettighetene knyttet til Ulla-Førre-kraftverkene (som eies av Statkraft), (iv) eiendommer eid av Lyse som angitt i vedlegg 3 til

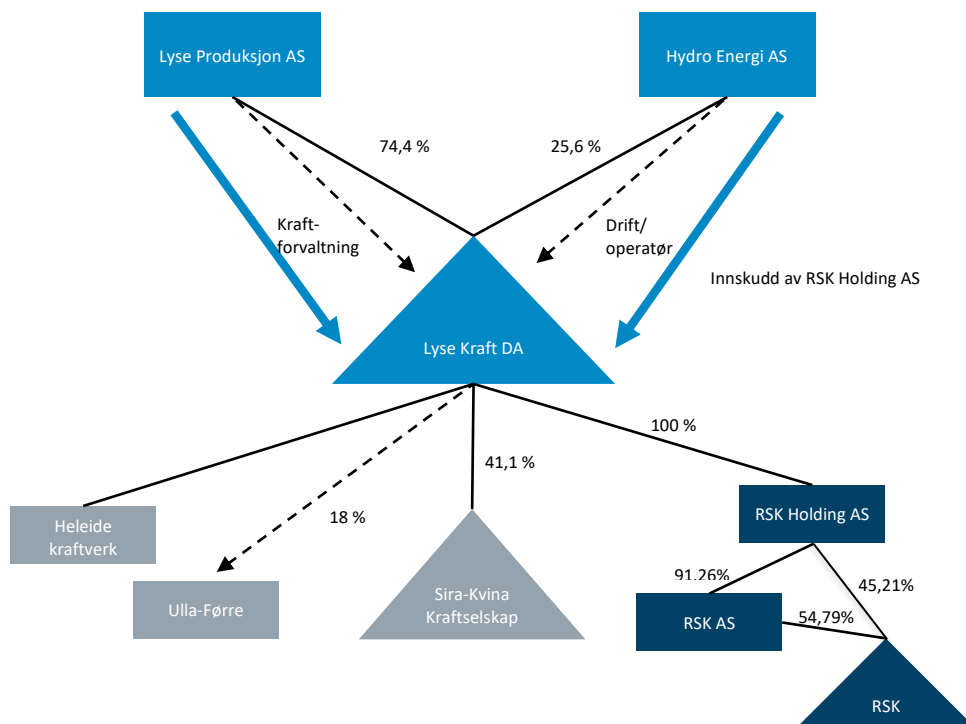
¹ Lyse Produksjon er 100 % kommunalt eid, se punkt 4.1 nedenfor. Se også punkt 3.2, hvor den såkalte konsolideringsmodellen, som tar sikte på et styrket offentlig eierskap, er nærmere omtalt.

Transaksjonsavtalen, og (v) øvrige rettigheter, eiendeler og virksomhet som angitt i vedlegg 3 til Transaksjonsavtalen; og

- Hydro Energi overfører 100 % av aksjene i sitt heleide datterselskap RSK Holding og dermed sitt indirekte 96 % eierskap i kraftverkene i Røldal-Suldal.²

(7) Transaksjonen kan skjematisk illustreres som følger³:

Figur 1: Transaksjonen

- (8) Som illustrert ovenfor innebærer Transaksjonen at Lyses heleide kraftverk etter Transaksjonen vil være 74,4 % eid av Lyse og 25,6 % eid av Hydro Energi gjennom Lyse Kraft. Tilsvarende gjelder for Lyses eierandel i Sira-Kvina og rettigheter i Ulla-Førre. Lyse beholder således enekontroll over sine tidligere heleide anlegg og over eierposisjonene i sine deleide anlegg, og denne delen av Transaksjonen innebærer ingen foretakssammenslutning.
- (9) Transaksjonen innebærer videre at RSK Holding går fra å være 100 % eid av Hydro Energi til å være 25,6 % eid av Hydro Energi og 74,4 % eid og kontrollert av Lyse gjennom Lyse Kraft. Denne kontrollendringen utgjør en foretakssammenslutning i relasjon til konkurranseloven § 17.

² Eierstrukturen i kraftverkene i Røldal-Suldal før Transaksjonen er nærmere beskrevet i punkt 4.3.2.5 nedenfor.

³ Kilde: Partene.

- (10) I henhold til Transaksjonsavtalen⁴ er gjennomføringen av blant annet overdragelsen av RSK Holding som tingsinnskudd til Lyse Kraft og Hydros minoritetsserverv i Lyse Kraft gjensidig betinget og skal anses gjennomført samtidig.
- (11) Deltakeravtalen for Lyse Kraft [REDACTED]
- (12) Hydro Energi vil gjennom en tjenesteavtale være operatør for deler av kraftporteføljen i Lyse Kraft, totalt 5,7 TWh (RSK Holdings kraftverk og Lyses heleide kraftverk). I denne sammenheng skal rundt [REDACTED]. Operatørskapet innebærer at [REDACTED].
- (13) [REDACTED]
- (14) Gjennomføringen av Transaksjonen er forventet i Q4 2020, forutsatt godkjenning fra Konkurransetilsynet.

3.2 Bakgrunn for Transaksjonen

3.2.1 Effektiv utnyttelse av samlet fleksibilitet i kraftporteføljene

- (15) Partene vektlegger at det gjennom Transaksjonen legges til rette for et langvarig og omfattende industrielt samarbeid mellom partene. Transaksjonen baserer seg på at en sammenslåing av partenes kraftverksporteføljer med operatøransvar for Hydro Energi vil være et verdikende element som vil innebære realisering av betydelige synergier både på kort og lang sikt. Partene har en klar forventning om at Hydro Energi vil stå for en effektiv, profesjonell og sikker drift av vannkraftanleggene som er lokalisert i samme region.
- (16) En sammenslåing av partenes kraftverksporteføljer legger godt til rette for å utnytte den samlede fleksibiliteten i porteføljene, og derved verdiskapning i et marked hvor prisvolatiliteten forventes å øke. Partene ser på muligheten for en sammenslått kraftproduksjonsvirksomhet med over 9 TWh kraftproduksjon som en industriell god løsning ved at kraftproduksjonen samles under et felles selskap.
- (17) Sammenslåingen innebærer at RSK underlegges offentlig eierskap gjennom Lyses kontrollerverv, og for øvrig ingen endring i kontrollsituasjonen for Lyses hel- og deleide kraftverk. Dette er i tråd med prinsippene i konsolideringsmodellen (innført gjennom vannfallsrettighetsloven i 2008), som er basert på et styrket offentlig eierskap til landets vannkraftressurser. Modellen innebærer at nye konsesjoner for eiendomsrett til vannfall, samt konsesjon for videre overdragelse av allerede konsesjonsgitte vannfall, i dag bare kan gis til offentlige aktører, dvs. statsforetak, kommuner, fylkeskommuner eller foretak hvor disse eier minst 2/3 av kapitalen og

⁴ Transaksjonsavtalen (punkt 7 tredje ledd). Avtalen følger som Vedlegg 4.

stemmene, og organiseringen er slik at det er et reelt offentlig eierskap.⁵ Private kan eie inntil 1/3 av selskaper som har rettigheter som omfattes av industrikonsesjonsloven. Eksisterende konsesjoner gitt til private aktører før 2008 er opprettholdt, men har vilkår om hjemfall til staten, normalt etter 60 år. I perioden før kraftverkene hjemfaller er de private aktørene dermed gitt mulighet til å selge eller fusjonere sine kraftverk inn i et offentlig kontrollert kraftselskap, som får tidsubegrenset konsesjon. Det er denne løsningen Transaksjonen legger opp til, da kraftverkene i Røldal-Suldal (under RSK Holding) har konsesjon frem til 2022.

- (18) For Hydro Energi er en viktig driver for Transaksjonen [REDACTED]

3.2.2 Rasjonell drift og kostnadssynergier innen kraftproduksjon

- (19) Foreslått struktur legger til rette for å [REDACTED]
[REDACTED] Det er vesentlige [REDACTED]
kraftproduksjonsvirksomhet, [REDACTED] etter sammenslåingen gir [REDACTED]
[REDACTED] gjennom [REDACTED]. Samtidig gir
etablering av [REDACTED] muligheter for å skape en bredere
erfaringsbase som vil [REDACTED] og å løse
[REDACTED] med potensielt stort verdimessig utfallsrom. Større
tilfang til [REDACTED]
[REDACTED]. Ved å etablere et større kraftselskap
gjennom Lyse Kraft, er intensjonen å [REDACTED]
[REDACTED].
- (20) Tilsvarende innebærer foreslått struktur at Lyses [REDACTED]
[REDACTED] basert på kraftomsetning i markedet, hvilket skaper økonomisk grunnlag
for å videreutvikle virksomheten både på system- og bemanningssiden. Dette vil
bidra til et [REDACTED] som antas å ville bedre kraftforvaltningens
rammevilkår for å levere gode resultater.

4 DE INVOLVERTE FORETAKENE OG FORETAK I SAMME KONSERN

4.1 Om Lyse Produksjon

4.1.1 Konsernstruktur og virksomhet

- (21) Lyse er organisert som et konsern med Lyse AS ("Lyse") som morselskap. Morselskapet, som er eid av 14 kommuner,⁶ ivaretar eierrollen i hel- og deleide selskaper, og organiserer fellesfunksjoner som økonomi og finans, marked, HR, kommunikasjon, juridisk, anskaffelser, eiendomsservice mm.

⁵ Dette gjelder for stor vannkraft med over 4000 naturhestekrefter og som er regulert av vannfallsrettighetsloven.

⁶ Største aksjonærer er Stavanger kommune og Sandnes kommune (hhv. 43,676 og 19,531 % eierandel), mens øvrige andeler er spredt på 12 andre kommuner i Sør-Rogaland, se <https://www.proff.no/aksjon%C3%A6rer/-/lyse-as/980001482>

- (22) Lyse AS er et energi- og kommunikasjonsselskap. Virksomheten omfatter bygging og drift av infrastruktur, produksjon og salg av energi- og telekom-produkter. Lyse ble stiftet i 1998 av energiselskaper i Sør-Rogaland som har røtter helt tilbake til 1909. Konsernet har 1200 ansatte som jobber innenfor tre hovedområder: Energi, Telekommunikasjon og Elnett. Produktene som tilbys er strøm, naturgass, varme, kjøling, telefoni, tv og bredbånd.
- (23) De sentrale selskapene knyttet til Lyses energivirksomhet er de heleide datterselskapene Lyse Produksjon AS, Lyse Energisalg AS, Lyse Neo AS og Smartly AS. En nærmere beskrivelse av energivirksomheten fremgår nedenfor.
- (24) Transaksjonen berører ikke Lyse-konsernets forretningsområder utover forretningsområdet Energi. Nedenfor har vi likevel tatt med en kort beskrivelse av det heleide datterselskapet Lyse Elnett og kraftkabelprosjektet NorthConnect, hvor Lyse har en eierandel på 22,25 %.
- (25) Beskrivelse av Lyses øvrige datterselskap følger av Vedlegg 1. Et organisasjonskart over Lyse-konsernet er vedlagt som Vedlegg 2.⁷

4.1.2 Lyse Produksjon AS

- (26) Lyse Produksjon produserer og selger regulerbar, fornybar vannkraft og er den sjette største vannkraftprodusenten i Norge målt i produksjonsvolum. Selskapet eier 11 heleide kraftverk (se Tabell 1 nedenfor) og er ansvarlig for drift og vedlikehold, vannhusholdning og produksjonsstyring. Selskapet driver også trading-virksomhet i egen regi og forvalter interne og eksterne kraftporteføljer. Ekstern kraftforvaltning som gjennomføres og selges som et eget produkt til Lyse Energisalg er adskilt fra forvaltning av produksjonsporteføljen (Chinese walls). Forvaltningsvolumet er beskjedent sammenlignet med forvaltning av produksjonsporteføljen. Lyse anslår at det forvaltes ca. [REDACTED] GWh årlig for eksterne bedriftskunder, dvs. [REDACTED] % av Lyses middelproduksjon. Normal årlig kraftforvaltning av produksjonsporteføljen kan variere en del, men kan anslås til å ligge i intervallet [REDACTED] GWh. Selskapet utfører analyse, anmeldings- og avregningsfunksjonene på engrosnivå for hele konsernet og har i tillegg noen få eksterne kunder. Selskapets omsetning var MNOK 2.179 i 2019.
- (27) Selskapet forvalter også konsernets eierandeler i Sira-Kvina Kraftselskap DA (41,1 %), Ulla-Førre-verkene (18,0 %) og Jørpeland Kraft AS (66,7 %).⁸
- (28) En oversikt over Lyse Produksjons eierinteresser i kraftverk (direkte og gjennom datterselskaper) er gitt i Tabell 1 under. Bortsett fra Jørpeland Kraft AS er alle disse eierinteressene omfattet av Transaksjonen, dvs. at de etter Transaksjonen vil være eiet av Lyse Kraft.

⁷ For mer informasjon om Lyse AS og Lyses øvrige virksomhetsområder, se www.lysekonsern.no

⁸ For mer informasjon om Lyse Produksjon AS, se www.lysekonsern.no/om-konsernet/selskaper/lyse-produksjon/

Tabell 1: Lyse Produksjons kraftverk⁹

Kraftverk	GWh ¹⁰ og MW ¹¹	Operatør	Eierandel Lyse	Øvrige eiere med eierandel
Heleide (NO2)				
Breiava	55,3 GWh 13 MW	Lyse	100 %	-
Flørli	281,4 GWh 80 MW	Lyse	100 %	-
Tjodan	361,6 GWh 110 MW	Lyse	100 %	-
Maudal	106,3 GWh 25 MW	Lyse	100 %	-
Oltedal	31,9 GWh 10 MW	Lyse	100 %	-
Hjelmeland	19,2 GWh 6 MW	Lyse	100 %	-
Hauskje	2,7 GWh 0,62 MW	Lyse	100 %	-
Sviland	2,5 GWh 9,1 MW	Lyse	100 %	-
Oltesvik	19,8 GWh 5,6 MW	Lyse	100 %	-
Hetland	7,8 GWh 1,48 MW	Lyse	100 %	-
Lysebotn 2	1571,2 GWh 370 MW	Lyse	100 %	-
Lysebotn	NA ¹² GWh 210 MW	Lyse	100 %	-
Deleide (NO2)				
Ulla-Førre	5871,2 GWh 2057 MW	Statkraft	18 %	Skagerak Energi 1,5 %; Sunnhordland Kraftlag 2,5 %; Agder Energi 6 %; Statkraft Energi 72 %
Sira-Kvina	7349,3 GWh 1770 MW	Sira-Kvina	41,1 %	Statkraft Energi 32,1 %; Skagerak Kraft 14,6 %; Agder Energi Vannkraft 12,2 %
Jørpeland Kraft	109,5 GWh 38,9 MW ¹³	Lyse	66,66 %	Aquila Hydropowerinvest GmbH Co. KG 33,33 %

- (29) Ovennevnte anlegg er magasinkraftverk. Magasinkraftverk er kraftverk med mulighet for magasinering av vann og har typisk større fallhøyde enn elvekraftverk¹⁴, noe som gjør at kraften produsert per liter vann er vesentlig større.

4.1.3 Lyse Energisalg AS

- (30) Lyse Energisalg er ansvarlig for salg og markedsføring av energiløsninger til private og bedriftskunder innenfor områdene strøm, gass, fjernvarme og kjøling.¹⁵ Selskapets omsetning var MNOK 1.425 i 2019.

⁹ Kilde: Lyse.

¹⁰ Produksjon – Lyses beregninger.

¹¹ Installert effekt.

¹² Lysebotn er i beredskap for Lysebotn 2 i en overgangsfase.

¹³ GWh og MW fra NVEs kraftverksdatabase.

¹⁴ Elvekraftverk produserer typisk kraft fra fall med store vannvolumer med begrenset fallhøyde. Elvekraftverkene har normalt ingen eller svært liten egen dedikert magasinkapasitet, dvs. at produksjonen følger vannføringen i vassdraget.

¹⁵ For nærmere informasjon om Lyse Energisalg AS, se www.lysekonsern.no/om-konsernet/selskaper/lyse-energisalg/

4.1.4 Lyse Neo AS

- (31) Lyse Neo har ansvar for utvikling av nye energiløsninger. Selskapet produserer gass, biogass, fjernvarme, fjernkjøling og gass som drivstoff (CNG).¹⁶ Selskapets omsetning var MNOK 374 i 2019.

4.1.5 Smartly AS

- (32) Smartly leverer tjenester med hensyn til måling, rapportering og styring av energiforbruk tilpasset både boligselskap og bedrifter.¹⁷ Selskapets omsetning var MNOK 15,8 i 2019.

4.1.6 Lyse Elnett AS

- (33) Lyse Elnett har ansvaret for å bygge ut, drifte og vedlikeholde strømmettet i Sør-Rogaland. *Selskapet* transporterer strøm til innbyggere i ni kommuner (Stavanger, Sandnes, Sola, Randaberg, Strand, Time, Hjelmeland, Gjesdal og Kvitsøy).¹⁸ Selskapets omsetning var MNOK 1.517 i 2019.

4.1.7 NorthConnect

- (34) NorthConnect er en planlagt kraftkabel for utveksling av fornybar kraft mellom Norge og Skottland. Kabelen skal etter planen settes i drift i 2024 og vil ha en kapasitet på 1400 MW. Eiere er det svenske statseide selskapet Vattenfall (33,25 %) og de norske kommunalt eide kraftselskapene Agder Energi (22,25 %), Lyse (22,25 %) og Hafslund E-CO (22,25 %).

4.2 Om RSK Holding

- (35) RSK Holding er et holdingselskap, som før Transaksjonen var eid 100 % av Hydro Energi, som igjen er eid 100 % av Norsk Hydro ASA ("**Hydro**"). Hydros virksomhet beskrives nærmere i punkt 4.3 nedenfor.
- (36) RSK Holding eier 91,258 % av aksjene i Røldal-Suldal Kraft AS. Røldal-Suldal er et vannkraftanlegg utbygd av Hydro Energi, som strekker seg langs Røldal- og Suldalsvassdraget og ned til Suldalsvatnet. Røldal-Suldal-utbyggingen ble opprinnelig satt i gang på 1960-tallet for å sikre kraft til Hydros aluminium-produksjon på Karmøy. Røldal-Suldal-anleggene består av ni kraftstasjoner, som er nærmere omtalt i punkt 4.3.2.5 nedenfor. Kraftverkene har konsesjon frem til 2022.
- (37) Anleggene eies 54,79 % av RSK Holding AS og 45,21 % av Røldal-Suldal Kraft AS ("**RSK**"). RSK eies igjen 91,26 % av Hydro Energi og 8,74 % av Statkraft Energi, noe som gir Hydro Energi en total eierandel på ca. 96 % og Statkraft en eierandel på ca. 4 % i anleggene. Røldal-Suldal Kraft AS har ingen ansatte, og Hydro Energi ivaretar operatøransvaret for anleggene.

4.3 Om Hydro

4.3.1 Konsernstruktur og virksomhet

- (38) Hydro er et norsk industrikonsern, etablert i 1905. Den norske stat eier gjennom Nærings- og fiskeridepartementet 34,26 % og gjennom Folketrygdfondet ytterligere

¹⁶ For nærmere informasjon om Lyse Neo AS, se www.lysekonsern.no/om-konsernet/selskaper/lyse-neo/

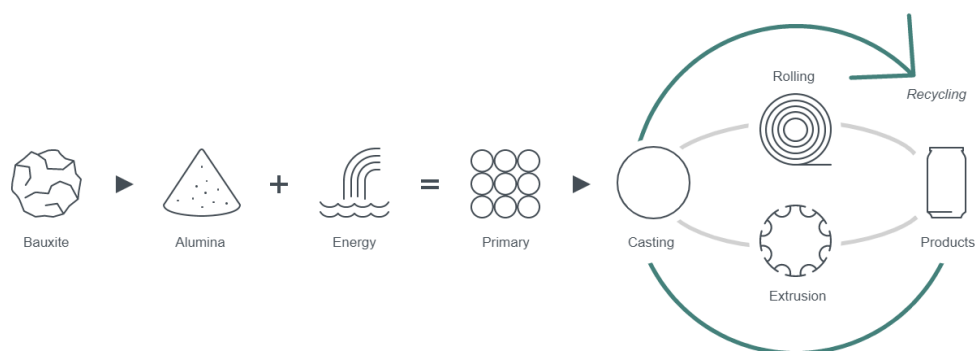
¹⁷ For nærmere informasjon om Smartly AS, se www.lysekonsern.no/om-konsernet/selskaper/smartly/

¹⁸ For nærmere informasjon om Lyse Elnett AS, se <https://www.lysenett.no/om-oss/om-lyse-elnett/>

5,32 % av aksjene i Hydro. Per 29. september 2020 har Hydro ASA ingen andre aksjonærer som eier mer enn 1% av aksjene (ut over banker som er oppført i aksjonærlisten på vegne av reelle eiere).¹⁹

- (39) Hydro er en global leverandør av aluminium med aktiviteter i hele verdikjeden. Hydro driver med produksjon av primæraluminium, valsede og ekstruderte produkter og gjenvinning, men utvinner også bauxitt, raffinerer alumina og produserer energi. Verdikjeden for aluminium kan illustreres slik²⁰:

Figur 2: Verdikjeden for aluminium

1) Utvinning av bauxitt. Aluminiumproduksjon starter med råmaterialet bauxitt, som hovedsakelig finnes i et belte rundt ekvator. Hydro utvinner bauxitt i Brasil, hvor selskapet har interesser i to bauxittgruver. En betydelig andel av Hydros bauxitt bearbeides videre i selskapets egne anlegg, men en del av den selges også direkte til andre selskaper.

2) Foredling av alumina. Alumina er råmaterialet som kreves for å produsere primæraluminium. Det er et hvitt pulver som produseres ved å foredle bauxitt. Hydro produserer alumina på Hydro Alunorte i Brasil, verdens største alumina-raffineri. En del av det brukes som basis for Hydros egen aluminiumproduksjon, mens en del selges til andre selskaper.

3) Primærproduksjon. Aluminium-atomet i alumina er bundet til oksygen og denne bindingen må brytes med elektrolyse for at man skal kunne produsere primær-aluminium (flytende aluminium). Dette skjer i store produksjonslinjer og er en energiintensiv prosess som krever mye elektrisitet. Å bruke fornybar kraft og kontinuerlig forbedre produksjonsmetoder er et viktig middel for å nå selskapets bærekraftsmål og produsere aluminium med et lavest mulig karbonavtrykk.

4) Produksjon. Hydro forsyner markedet med over tre millioner tonn støpeprodukter årlig, noe som gjør Hydro til en anselig leverandør av pressbolter, valseblokker, støpelegeringer og høyrenhetsaluminium globalt. De vanligste anvendelsene av primæraluminium er ekstrudering, valsing og støping:

¹⁹ Norsk Hydro ASAs aksjonærer fremgår på selskapets nettsider <https://www.hydro.com/en-NO/investors/the-hydro-share/main-shareholders/>

²⁰ Kilde: Hydro.

- Ekstrudering: Med ekstrudering kan man forme aluminium til så å si enhver tenkelig form med standard eller spesiallagde profiler.
- Valsing: Med ekstrem formbarhet kan aluminium valeses fra 60 cm til 2 mm og bearbeides videre til folie så tynn som 0,006 mm (f.eks. aluminiumsfolie).
- Støping: Når man lager en legering med et annet metall, endres aluminiumets egenskaper (styrke, glans og/eller strekkbarhet). Hydros støpeprodukter (f.eks. pressbolter, valseblokker, støpelegeringer, tråd og høyrenhetsaluminium) brukes i bilindustri, transport, bygninger, varmeoverføring, elektronikk og luftfart.

Aluminium er et lettmetall. Ved å erstatte stål med aluminium (1/3 av vekten til stål) har biler og sykler blitt vesentlig lettere, og drivstofforbruket blitt mindre.

5) Gjenvinning: Gjenvinning av aluminium krever bare 5 % av den energien som går med til å produsere primærmaterialet. Aluminium svekkes ikke ved gjenvinning og 75 % av alt aluminium som noensinne er produsert, er fremdeles i bruk.

(40) Som et fullintegrert aluminiumselskap har Hydro i dag ca. 35 000 ansatte i 40 land på alle kontinenter. I Norge har Hydro ca. 4 100 ansatte, fordelt på ulike fabrikker (aluminiumsmelteverk og støperier) blant annet i Sunndal, Årdal, Høyanger, Husnes, Holmestrand og Karmøy, på 26 hel- eller deleide vannkraftverk, samt på selskapets hovedkontor på Vækerø i Oslo.

(41) Hydro opererer med følgende fem forretningsområder:

- *Bauksitt & Alumina* har aktiviteter innenfor drift av bauksittgruver, produksjon av alumina (aluminiumoksid) og er tilknyttet kommersiell virksomhet, hovedsakelig salg av aluminiumoksid.
- *Energi* driver Hydros hel- og deleide kraftstasjoner i Norge (i alt 26) og den kommersielle virksomheten i kraftmarkedet, krafthandel i Brasil, i tillegg til å skaffe energi til Hydros internasjonale aktiviteter. Hydros kraftproduksjon blir hovedsakelig brukt til å forsyne selskapets aluminiumsverk med energi. Fordi energi utgjør en betydelig del av produksjonskostnadene for aluminium, er langsiktig energiforsyning en viktig faktor for Hydro. Kraften fra Hydros egne kraftstasjoner tilsvarer omtrent [REDACTED] av energien Hydro bruker til sin aluminiumsproduksjon, mens [REDACTED] er basert på langsiktige bilaterale kontrakter med andre produsenter av energi, slik som Statkraft, regionale kraftleverandører ([REDACTED]), samt vindkraftleverandører ([REDACTED]). Hydro Energi leverer ikke egenprodusert kraft direkte til konsernets aluminiumsproduksjon, men selger kraftproduksjonen på Nord Pool samtidig som kraft til aluminiumsvirksomheten kjøpes tilbake på Nord Pool. Hydro er den tredje største vannkraftprodusenten i Norge målt i produksjonsvolum.
- *Primærmetall* omfatter produksjon av primæraluminium, herunder omsmelting, og støperivirksomhet. Hovedproduktene er pressbolt, støpelegeringer, valseblokker og standard ingot.

- *Valsede Produkter* er ansvarlig for Hydros valseverk og det tilknyttede aluminiumsverket i Neuss, Tyskland. Hovedproduktene er aluminiumfolie, litografiske plater og andre valsede produkter for bruk blant annet i emballasje, bilindustri, transportsektoren, bygg og generell engineering, og til trykkplater for offsettrykk.
 - *Extruded Solutions* (Ekstruderte Løsninger) leverer produkter innenfor ekstruderte profiler, byggesystemer og presisjonstrukne rør. Produktene leveres for bruk blant annet i bygg og anlegg, bilindustri og varme og ventilasjon.
- (42) Transaksjonen berører ikke Hydro-konsernets forretningsområder utover forretningsområdet Energi. En oversikt over selskapene i konsernet, som viser selskapenes nasjonalitet og tilknytning til de respektive forretningsområdene, er vedlagt som Vedlegg 3 (inneholder forretningshemmeligheter).

Vedlegg 3: Oversikt over selskapene i Hydro-konsernet

- (43) Konsernets morselskap er som nevnt Norsk Hydro ASA med hovedkontor i Oslo. Her holder konsernledelse og konsernstaber til, i tillegg til ledergruppene for flere av konsernets forretningsområder (totalt ca. 400 medarbeidere). Som oversikten i Vedlegg 3 viser, har Norsk Hydro ASA følgende datterselskaper på linje med Hydro Energi (sistnevnte er nærmere beskrevet i punkt 4.3.2 nedenfor):

Hydro Aluminium AS: Selskapets virksomhet er konsentrert om produksjon og salg av aluminium fra anlegg i Sunndal, Årdal, Høyanger og Karmøy i Norge, samt produksjon og salg av energi²¹ i kommunene Årdal og Luster i Norge. Hydro Aluminium AS har eierandeler i en rekke selskaper med virksomhet innen bauxittgruvedrift, aluminaraffinering, produksjon av primærmetall og nedstrøms virksomhet innen ekstruderte og valsede produkter. Selskapet er også engasjert i salg av primærmetall fra smelteverk der selskapet har eierandeler. Oversikt over hvilke datterselskaper som er aktive innen de ulike delene av verdikjeden (forretningsområdene), fremgår av Vedlegg 3.²² Selskapet hadde en omsetning i 2019 på ca. NOK 46 mrd. Antall fast ansatte var 2 390 ved utgangen av 2019.

Industriforsikring AS: Selskapet er verdens eldste eksisterende egenforsikrings-selskap og opererer som et fullt integrert forsikringsselskap med lisens til å tegne ulike forsikringer for Norsk Hydro ASA og dets datterselskaper.

Hydro Kapitalforvaltning AS: Selskapet brukes av Industriforsikring AS og Hydros pensjonskasse til forvaltning av deres likviditet.

4.3.2 *Hydro Energi*

- (44) Hydro Energi er et kraftselskap i Hydro-konsernet, som omsatte for NOK 7,7 mrd. i 2019. Hydro Energi er 100 % eid av Norsk Hydro ASA. Selskapets primære virksomhet er innen energiproduksjon og trading/handel knyttet til kraftforsyning til industrivirksomheten i Hydro-konsernet og vannkraftverk i Sør-Norge. Selskapet

²¹ Som det fremgår av Tabell 2, har selskapet eierandeler i ulike vannkraftverk i Sogn. At Hydro Aluminium står som eier (og ikke Hydro Energi) av disse kraftverkene er historisk begrunnet. Det er Hydro Energi som driver disse.

²² Se nærmere om Hydro sin aluminiumsvirksomhet på <https://www.hydro.com/no-NO/>

hadde 177 fast ansatte ved utgangen av 2019. Selskapet har følgende datterselskaper og eierinteresser i Norge (eierandel i parentes):

- RSK Holding AS (100%)
- Hydro Vigelandsfoss AS (100%)
- Njordr AS (62,5%)
- Hydro Energi Invest AS (100%)
- Svelgfos AS (100%)
- Skafså Kraftverk ANS (33%)

4.3.2.1 Hydro Vigelandsfoss AS

(45) Hydro Vigelandsfoss AS er eid 100 % av Hydro Energi og driver Vigelandsfoss kraftverk i Vennesla. Selskapet inngår ikke i Transaksjonen, og vil fortsatt være eid av Hydro Energi. Hydro Vigelandsfoss AS' omsetning i 2019 var MNOK 73,0.

4.3.2.2 Njordr AS

(46) Njordr AS er 62,5 % eid av Hydro Energi. Njordr AS ble stiftet i 2017 og engasjerer seg i etablering av nye vindparker på steder i Norden der vind og arealressurser ligger til rette for dette. Selskapets omsetning var MNOK 0,2 i 2019.

4.3.2.3 Hydro Energi Invest AS

(47) Hydro Energi Invest AS er 100 % eid av Hydro Energi. Selskapet har ingen ansatte og hadde i 2019 ingen omsetning. Selskapet er et investeringsselskap med formål å investere i aksjer og ha deltakelse i andre selskaper. Selskapet har eierandeler i Corvus Energy Holding AS (21 %), Kyoto Group AS (19 %), Hydro Volt AS (50 %) og Northvolt AB (1 %). Dette er selskaper innen batteriproduksjon, batteriresirkulering og termisk energi.

4.3.2.4 Svelgfos AS

(48) Svelgfos AS har noen få hjemler til fast eiendom, men driver ingen operativ virksomhet. Selskapet hadde ingen omsetning i 2019.

4.3.2.5 Skafså ANS

Hydro har en eierandel på 33 % i Skafså ANS, som er et produksjonsselskap som driver fire vannkraftverk som nevnt i Tabell 2 nedenfor. Disse kraftverkene inngår ikke i Transaksjonen.

4.3.2.6 Hydro Energis kraftverk

(49) Hydro Energi eier helt eller delvis direkte eller via datterselskaper, og er operatør for, kraftverk i Telemark, Sogn, Odda, Suldal og Vennesla. En oversikt over Hydros eierinteresser i kraftverkene (direkte og gjennom ulike datterselskaper) er gitt i tabellen²³ nedenfor. Kraftverkene i Røldal-Suldal er omfattet av Transaksjonen, mens øvrige kraftverk ikke er det. Alle anleggene i Røldal-Suldal er magasinkraftverk.²⁴

²³ Kilde: Hydro Energi.

²⁴ Se avsnitt (27) ovenfor om forskjellen på magasinkraftverk og elvekraftverk.

Tabell 2: Hydro Energis kraftverk

Kraftverk	GWh og MW ²⁵	Operatør	Eierandel Hydro	Øvrige eiere med eierandel
Kraftverkene i Telemark – NO2				
Frøystul kraftverk, Tinn	212 GWh 45 MW	Hydro Energi	100 %	N/A
Vemork kraftverk, Tinn	1.274 GWh 200 MW	Hydro Energi	100 %	N/A
Såheim kraftverk, Tinn	1.160 GWh 185 MW	Hydro Energi	100 %	N/A
Moflåt kraftverk, Tinn	180 GWh 30 MW	Hydro Energi	100 %	N/A
Mæl kraftverk, Tinn	238 GWh 35 MW	Hydro Energi	100 %	N/A
Svelgfos kraftverk, Notodden	501 GWh 92 MW	Hydro Energi	70,22 %	Skagerak Kraft 29,78 %
Kraftverkene i Sogn – NO5				
Fivlemyr kraftverk, Luster	9 GWh 2 MW	Hydro Energi	Hydro Aluminium ²⁶ 100 %	N/A
Herva kraftverk, Luster	135 GWh 36 MW	Hydro Energi	Som over	N/A
Skagen kraftverk, Luster	1.503 GWh 252 MW	Hydro Energi	Som over	N/A
Holsbru kraftverk, Årdal	82 GWh 48 MW	Hydro Energi	Som over	N/A
Mannsberg kraftverk, Årdal	15 GWh 3,5 MW	Hydro Energi	Som over	N/A
Tyin kraftverk, Årdal	1.541 GWh 374 MW	Hydro Energi	Som over	N/A
Kraftverkene i Røldal-Suldal – NO2				
Middyr kraftverk, Odda	5 GWh 1,5 MW	Hydro Energi	95,21 % (45,21 % direkte og 50 % gjennom RSK Holding)	Statkraft 4,79 %
Midtlæger kraftverk, Odda	15 GWh 3,5 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Novle kraftverk, Odda	203 GWh 48 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Røldal kraftverk, Odda	919 GWh 172 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Svandalsflona kraftverk, Odda	40 GWh 19 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Kvanndal kraftverk, Suldal	182 GWh 45 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Suldal I kraftverk, Suldal	1.034 GWh 185 MW	Hydro Energi	Som over	Som over

²⁵ Installert effekt.²⁶ At Hydro Aluminium (og ikke Hydro Energi) eier disse kraftverkene er historisk begrunnet; Hydro Energi er operatør for kraftverkene.

Kraftverk	GWh og MW ²⁵	Operatør	Eierandel Hydro	Øvrige eiere med eierandel
Suldal II kraftverk, Suldal	724 GWh 155 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Vasstøl kraftverk, Suldal	27 GWh 5 MW	Hydro Energi	Som over	Som over
Hydro Vigelandsfoss AS (NO2)				
Vigelandsfoss kraftverk, Vennesla	15 GWh 3,5 MW	Hydro Energi	Hydro Vigelandsfoss 100 %	
Skafså Kraftverk ANS (NO2)				
Gausbu kraftverk, Tokke	37 GWh 7 MW	Vest-Telemark Kraftlag	Hydro Energi 33 %	Vest-Telemark Kraftlag 67 %
Osen kraftverk, Kviteseid	72 GWh 15 MW	Som over	Som over	Som over
Skree kraftverk, Fyresdal	36 GWh 7 MW	Som over	Som over	Som over
Åmdal kraftverk, Tokke	143 GWh 21 MW	Som over	Som over	Som over

4.4 Om Lyse Kraft DA

4.4.1 Eierforhold

- (50) Lyse Kraft etableres som et ansvarlig selskap med delt ansvar. Dette innebærer blant annet at eierne hefter utad for selskapets forpliktelser, i motsetning til hva som gjelder for aksjeselskaper. Lyse og Hydro Energis eierskap i Lyse Kraft reguleres i en deltakeravtale, vedlagt denne meldingen som Vedlegg 4.
- (51) Lyse Produksjon vil eie samtlige 667 A-andeler i Selskapet, samt 77 B-andeler, tilsvarende en samlet eierandel på 74,4 %. Hydro Energi vil eie 256 av 333 B-andeler i Selskapet, tilsvarende en samlet eierandel på 25,6 %.
- (52) Lyse vil ha enekontroll i Lyse Kraft. At selskapet skal kontrolleres av Lyse vil også følge av konsesjonslovgivningens krav til reelt offentlig eierskap til den type fallrettigheter som Lyse Kraft vil eie og disponere. Selskapet skal ha et styre med inntil seks deltakervalgte medlemmer.
- [Redacted text block]
- Hydro Energis mulighet til å blokkere slike typer beslutninger er uttrykk for minoritetsvern og innebærer ikke at Hydro Energi oppnår felles kontroll over Lyse Kraft.
- (53) Deltakeravtalen fastsetter uttrykkelig at både Lyse og Hydro har rett til å konkurrere med Lyse Krafts virksomhet. Eierne står også fritt til å kjøpe inn kraft fra andre produsenter uavhengig av Transaksjonen.

4.4.2 Virksomheten

- (54) Deltakeravtalen for Lyse Kraft fastsetter at selskapets formål er å eie, drive og videreutvikle vannkraftverk som direkte eller indirekte eies av Lyse Kraft, og øvrig kraftproduksjon Lyse Kraft har tilgang på. Virksomheten vil også over tid kunne bli utvidet til å omfatte eierskap til og eierandeler i ytterligere vannkraftverk. Selskapet skal drives på forretningsmessige vilkår og med økonomisk formål. Eventuelle nettoinntekter i selskapet vil deles mellom eierne.
- (55) Lyse Krafts portefølje av kraftverk og andeler/rettigheter vil som nevnt omfatte:
- heleide vannkraftverk skutt inn av Lyse;
 - andeler i Siri-Kvina skutt inn av Lyse;
 - uttaksrettigheter i Ulla-Førre skutt inn av Lyse; og
 - 100 % av aksjene i RSK Holding, og dermed indirekte ca. 96 % eierskap i kraftverkene i Røldal-Suldal.

4.4.3 Markedsforvaltning

- (56) I henhold til en forvaltningsavtale mellom Lyse Kraft og Lyse vil [REDACTED]
- [REDACTED]
- (57) [REDACTED]
- [REDACTED] . Dette gjelder både før og etter Transaksjonen.
- [REDACTED] . Ved høyere markedspris tilbys et større produksjonsvolum enn ved lavere priser. Nord Pools algoritmer setter markedsprisen basert på alle innkomne salgsbud og kjøpsbud, samt tilgjengelig transmisjonskapasitet.
- (58) [REDACTED] Det samme gjelder størrelsen på Lyse Krafts uttak fra Sira Kvina.
- [REDACTED]
- (59) Når det gjelder krafttilgangen fra Ulla-Førre, er modellen en noe annen. [REDACTED]
- [REDACTED]

4.4.4 Drift av kraftverk

- (60) I henhold til en operatøravtale mellom Lyse Kraft og Hydro vil Hydros driftsorganisasjon være operatør for deler av kraftporteføljen i Lyse Kraft, totalt 5,7 TWh (RSK og Lyses heleide kraftverk). Operatørskapet innebærer at Hydros driftsorganisasjon forestår

Som nærmere beskrevet i punkt 3.2 vil overføring av driften av de heleide kraftverkene til Hydros driftsorganisasjon gjøre det mulig å hente ut vesentlige synergier. I denne sammenheng skal som nevnt rundt

- (61) Gjennom nærmere retningslinjer for informasjonshåndtering sikres det at Hydros driftsorganisasjon kun deler informasjon om RSK og Lyses heleide kraftverk med Lyse, samtidig som informasjon om kraftverkene i Hydro Energis gjenværende portefølje kun deles med Hydro Energi.

4.4.5 Kraftuttak

- (62) Lyse Krafts krafttilgang består av kraft produsert av Lyse Krafts vannkraftverk i Lysefjorden, RSK-anleggene og øvrige vannkraftverk eid direkte av Lyse Kraft, samt uttaksrett i Ulla-Førre-anleggene og eierandel i Sira-Kvina Kraftselskap DA.

- (63) Eiernes kraftuttak fra Lyse Kraft reguleres av en

- (64) Som nevnt over er den fysiske produksjonen ved anleggene til enhver tid et resultat av

- (65) Når det gjelder Lysefjordverkene²⁷ og RSK-anleggene, vil Lyse og Hydro ha

²⁷ Lysebotn Kraftverk, Lysebotn II Kraftverk, Tjodan Kraftverk og Flørli Kraftverk.

²⁸

men gir Hydro mulighet til å optimalisere det finansielle utbyttet av sin andel av kraften.

- (66) Når det gjelder Lyse Krafts øvrige krafttilganger (kraften fra Sira-Kvina, Ulla-Førre og øvrige kraftverk²⁹ eid direkte av Lyse Kraft),

- (67) For retten til uttak av kraft betaler hver av eierne en forholdsmessig andel av selskapets kostnader (basert på eierbrøk).
- (68) Tabellen nedenfor gir en overordnet oppsummering per kraftverk (mer detaljerte beskrivelser er gitt i teksten over).

Tabell 3: Lyse Krafts kraftverk - oppsummering

	Lysefjord- verkene	Øvrige egeneide	RSK	Sira-Kvina	Ulla-Førre
Andel/rettighet	100 %	100 %	Ca 96 %	41,1 %	Uttaksrett på 18 %
Midlere årsproduksjon	2,2 TWh	0,25 TWh	3,15 TWh	7,1 TWh	5,9 TWh
Lyse Kraft produksjonsandel	2,2 TWh	0,25 TWh	3,0 TWh	2,9 TWh	1,07 TWh
Forvaltning (produksjons-planlegging)	Lyse	Lyse	Lyse	Lyse forvalter Lyse Krafts uttak	Lyse forvalter Lyse Krafts uttak
Operatør	Hydro	Hydro	Hydro	Sira Kvina Kraftselskap DA	Statkraft
Lyse uttak (■ %)					
Hydro uttak (■ %)					

5 OMSETNING OG DRIFTSRESULTAT I NORGE SISTE REGNSKAPSÅR

- (69) De berørte foretakene hadde i 2019 følgende omsetning og driftsresultat i Norge:

Navn	Omsetning (MNOK)	Driftsresultat (MNOK)
Lyse AS (konsern) ³⁰	9.230	2.090
RSK Holding AS ³¹	991	716

²⁹ Maudal Kraftverk, Hjelmeland Kraftverk, Oltedal Kraftverk, Oltesvik Kraftverk, Breiava Kraftverk, Sviland Kraftverk, Hetland Kraftverk og Hauskje Kraftverk.

³⁰ Kilde: Lyse.

³¹ Kilde: Hydro.

- (70) Hydro (konsernet, inklusive RSK Holding) hadde i 2019 følgende omsetning og driftsresultat i Norge:³²

Hydro ³³	3.694	499 ³⁴
---------------------	-------	-------------------

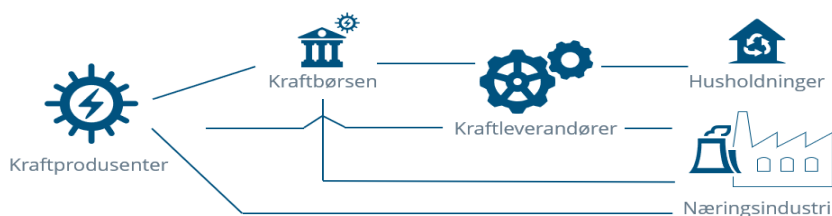
6 BESKRIVELSE AV RELEVANTE MARKEDER

6.1 Generelt om produksjon og salg av elektrisk kraft

- (71) Partene har overlappende virksomhet innen produksjon og salg av elektrisk kraft (engrosmarkedet for elektrisitet).
- (72) Elektrisk strøm skiller seg fra andre varer ved at den egner seg dårlig til lagring. Derfor må det til enhver tid være eksakt balanse mellom produksjon og forbruk. Det er ikke mulig å skille ulike kraftleveranser fra hverandre. En forbruker som slår på strømmen kan for eksempel ikke vite hvem som har produsert kraften han benytter eller hvor langt den er transportert gjennom nettet. Nettselskapene holder regnskap med hvor mye kraft den enkelte produsent leverer og hvor mye den enkelte sluttbruker tar ut, og dette danner grunnlag for avregning. Produsenter får betalt for den mengde kraft de leverer og sluttbrukere betaler for sitt forbruk. De tre grunnleggende funksjonene i kraftforsyningen er:
- Produksjon
 - Overføring
 - Omsetning

Kraftmarkedets organisering er illustrert i Figur 3 nedenfor³⁵

Figur 3: Kraftmarkedets organisering

- (73) I et normalår produserer Norge om lag 140 TWh elektrisk energi. Den norske kraftforsyningen består av vannkraft, vindkraft og varmekraft.
- (74) Vannkraften i Norge (1667 vannkraftverk) står for ca. 91 % av produksjonskapasiteten i det norske kraftsystemet.³⁶ Vindkraft utgjør i dag om lag 4 % av den samlede kraftproduksjonen i Norge, men er – som en av de raskest voksende energikildene i verden – også forventet å øke i Norge fremover. Solkraft er det fortsatt installert relativt lite av i Norge.

³² Hydros tall rapporteres med hensyn til den frivillige meldingen av minoritetsservivet i Lyse Kraft.

³³ Kilde: Hydro.

³⁴ Det rapporteres ikke driftsresultat for Norge. Det oppgitte tallet er driftsresultat for konsernet globalt.

³⁵ Kilde: <https://energifaktanorge.no/norsk-energiforsyning/kraftmarkedet/>

³⁶ Kilde: <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/?ref=mainmenu>

- (75) Termisk kraftproduksjon, også kalt varmekraft, utgjør kun ca. 2,5 % av den norske kraftproduksjonen.³⁷ Termiske kraftverk i Norge er basert på naturgass, gass eller varme fra industrielle prosesser og avfallsforbrenning. Dette skiller seg fra kraftsystemene i Europa, der termisk kraftproduksjon fortsatt dominerer og brensel (kull og gass) er tilgjengelig i markedene.

Tabell 4: Nøkkeltall for norsk kraftproduksjon per 30.06.2020³⁸

Produksjonsteknologi	Antall kraftverk	Installert effekt [MW]	Normalårsproduksjon [TWh]
Vannkraft	1 667	32 867	136,1*
Vindkraft**	44	2 887	9,3
Termisk kraft	30	700	3,4
Totalt	1 741	36 454	148,8

Tabell 5: De ti største vannkraftselskapene i Norge per mai 2020³⁹

Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Selskap	Statkraft SF	Hafslund E-CO AS	Norsk Hydro ASA	BKK AS	Agder Energi AS	Lyse AS	NTE Energi AS	Akershus Energi AS	Glitre Energi AS	Salten Kraft-samband AS	Sum ti største selskap
Midlere årsproduksjon (TWh)	45,4*	16,4	9,1 ₄₀	8,7	8,0	6,5	3,4	2,5	2,2	2,1	104,2 av tot. 135,8
Andel av Norges vannkraftproduksjon	33,4 %	12,1 %	6,7 %	6,4 %	5,9 %	4,8 %	2,5 %	1,9 %	1,6 %	1,5 %	76,8 %

Midlere årsproduksjon er referert til tilsigsperioden 1981-2010.

Tabell 6: Oversikt over de ti største vindkraftselskapene i Norge per mai 2020⁴¹

Nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Selskap	Statkraft SF	Hyfe Holding GmbH	Credit Suisse (lux) WPCNH S.à r.l	Global Renewable Power (Europe) Investco L.P	Bkw Energie AG	Stadtwerke München GmbH	Nordlicht Holding GmbH & Co. KG	Trønderenergi AS	Susi Renewable 2 S.à r.l	Nordic Wind B.V.	Sum ti største selskap
Normal årsproduksjon (TWh)	1,74	0,90	0,62	0,55	0,44	0,39	0,39	0,35	0,30	0,26	5,9 av tot. 8,2
Andel av Norges vindkraftproduksjon	21,2 %	10,9 %	7,6 %	6,7 %	5,3 %	4,8 %	4,8 %	4,3 %	3,7 %	3,2 %	72,4 %

³⁷ Kilde: <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/termisk-kraft/?ref=mainmenu>

³⁸ Kilde: <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/>

³⁹ Kilde: <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftmarkedsdata-og-analyser/eierskap-i-norsk-vann-og-vindkraft/>

⁴⁰ Hydro Energi opererer internt med ■ TWh som sin normalproduksjon, noe som tilsvarer ■ % av Norges vannkraftproduksjon.

⁴¹ Kilde: <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftmarkedsdata-og-analyser/eierskap-i-norsk-vann-og-vindkraft/>

- (76) Vannkraftverkenes muligheter til å produsere kraft varierer med nedbørsforholdene. I år med mye nedbør kan det bli produsert langt mer enn det blir brukt i Norge, mens vi i tørre år er avhengige av import fra naboland.
- (77) Strøm er et homogent produkt, det vil si at det ikke er mulig å skille ulike kraftleveranser fra hverandre. Det som skiller kraftleverandørene fra hverandre er derfor kraftkontraktene de tilbyr. Generelt kan sluttbrukeren velge mellom tre hovedtyper kraftkontrakter: Fastpriskontrakter, kontrakter med standard variabel pris og kontrakter basert på markedspris med påslag (spotprisavtale).
- (78) En fastpriskontrakt er en avtale om en fast pris på kraft over en periode, for eksempel ett år. Leverandører er forpliktet til å levere strøm for den avtalte prisen, uansett hva som skjer med kraftprisen i markedet. En fastpriskontrakt er derfor en form for finansiell kontrakt der kunden er prissikret for perioden kontrakten gjelder for. Kraftleverandørene fastsetter fastprisen basert på forventninger om kraftprisen, i tillegg til et påslag for å dekke kostnader. Forskjellen mellom fastprisen og markedsprisen vil være risikotillegget for prissikringen.
- (79) Kraftmarkedet kan deles inn i engrosmarkedet og sluttbrukermarkedet. I engrosmarkedet kjøpes og selges store kraftvolum. Aktører i engrosmarkedet er kraftprodusenter, meglere, kraftleverandører og store industrikunder. Kraftleverandører handler på vegne av små og mellomstore sluttbrukere, mindre næring og industri.
- (80) I engrosmarkedet skjer prisdannelsen for hver enkelt time i det påfølgende døgnet, basert på mange aktørers tilbud og etterspørsel, gitt tilgjengelig nettkapasitet. Den kortsiktige markedstilpasningen sørger for at de rimeligste produksjonsressursene tas i bruk først. Videre gir kraftprisene signaler om knapphet på strøm, i form av investeringssignaler.
- (81) Strømnettet ivaretar en av de grunnleggende funksjonene i kraftforsyningen. Det er ofte store avstander mellom produksjon og forbruk i Norge. Et velutbygd strømnett bidrar blant annet til at strøm kan overføres fra magasinverkene på Sør-Vestlandet og i Nord-Norge til forbruk både i andre deler av Norge og i utlandet. Strømnettet består av flere nettnivåer, herunder transmisjonsnettet, regionalnettet og distribusjonsnettet.
- (82) Transmisjonsnettet binder sammen store produsenter og forbrukere i et landsdekkende system. Transmisjonsnettet omfatter også utenlandsforbindelsene. Det stilles særskilte krav til operatører av transmisjonsnett. Statnett SF eier størstedelen av transmisjonsnettet i Norge, og er utpekt som systemansvarlig i det norske kraftsystemet. Statens eierskap i statsforetaket Statnett forvaltes av Olje- og energidepartementet. Om lag 6 % av transmisjonsnettet eies av regionale nettselskap, som har virksomhet innen produksjon og omsetning.
- (83) Regionalnettet binder ofte sammen transmisjonsnettet og distribusjonsnettet. Distribusjonsnettet er de lokale kraftnettene som vanligvis sørger for distribusjon av kraft til mindre sluttbrukere. Større produksjonsanlegg knyttes til transmisjons- eller regionalnettet, mens mindre produksjonsanlegg tilknyttes regional- eller distribusjonsnettet. Store forbrukere, som kraftintensiv industri eller petroleumsvirksomhet, kobles gjerne på transmisjons- eller regionalnettet. Alminnelig forbruk til husholdning, tjenesteyting og småindustri er vanligvis

tilknyttet distribusjonsnett. Kommuner og fylkeskommuner eier det meste av regionalnettene og lokale distribusjonsnett, men det er også noe privat eierskap.

6.2 Ingen overlapp mellom partenes nettvirksomhet

- (84) Europakommisjonen har vurdert markedet for nettvirksomhet og distribusjon av strøm i flere saker.⁴² Hva angår produktmarkedet har Kommisjonen lagt til grunn at overføring og distribusjon av elektrisitet (herunder drift av det aktuelle strømmettet) utgjør separate produktmarkeder.⁴³ Disse markedene kjennetegnes ved at ingen av strømmettene overlapper med hverandre.⁴⁴
- (85) Kommisjonen har derfor ansett at det geografiske markedet for distribusjon og overføring av strøm gjennom ulike strømmett er det geografiske området som hvert strømmett dekker.⁴⁵
- (86) Lyse og RSK har ikke nett som overlapper hverandre geografisk. RSK har kun produksjonsnett og dette er ikke overlappende med Lyse Elnetts nett.
- (87) Det foreligger således ingen overlappende virksomhet mellom partene hva gjelder nettvirksomheten, jf. konkurranse-loven § 18 a bokstav e. Det vil derfor ikke bli redegjort ytterligere for partenes nettvirksomhet i denne meldingen.

6.3 Engrosmarkedet for elektrisk kraft – kort om de ulike salgskanalene

6.3.1 Oversikt

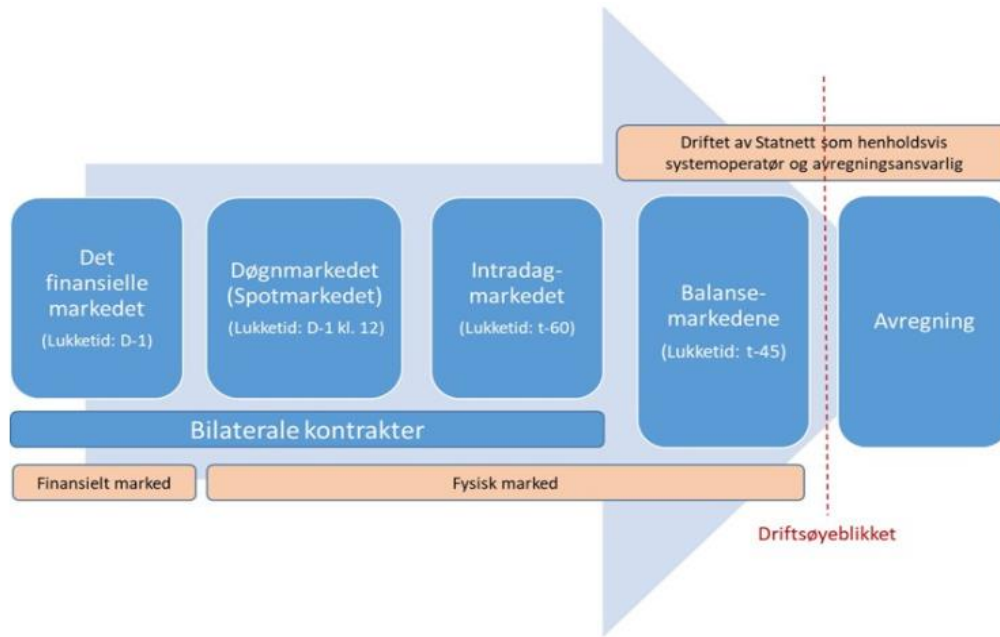
- (88) Partene har som nevnt overlappende virksomhet innen produksjon og salg av elektrisk kraft.
- (89) Engrosmarkedet for elektrisitet består av flere markedssegmenter som etterfølger hverandre på veien mot driftsøyeblikket (driftstimen). Majoriteten av det fysiske volumet i Norden omsettes i døgnmarkedet, ofte omtalt som spotmarkedet. Det etterfølgende intradagmarkedet gir aktørene mulighet til å justere porteføljen sin og handle seg i balanse. Under selve driftstimen tilrettelegger Statnett for handel i balansemarkedene (også referert til som markedet for reservekraft), hvor aktørene kan tilby opp- eller nedregulering. Slik kan aktørene få merverdi for å tilby sin fleksibilitet, samtidig som Statnett effektivt sikrer balanse i kraftsystemet ved hjelp av markedsprinsipper i sanntid.

⁴² Se bl.a. COMP/M.3696 E. ON/MOL, COMP/M.3268- Sydkraft /Graninge og M.2890- EDF/Seeboard.

⁴³ COMP.3696 E. ON/MOL avsnitt 210, COMP/M.3268- Sydkraft /Graninge avsnitt 72-74 og COMP/M.5793-Dalkia CZ/NWR Energy avsnitt 34 flg.

⁴⁴ COMP/M.3268 – Sydkraft /Graninge avsnitt 72.

⁴⁵ COMP/M.3268 – Sydkraft /Graninge avsnitt 75, COMP/M.3696 E.ON/MOL avsnitt 253-254 og COMP/M.5793-Dalkia CZ/NWR Energy avsnitt 35.

Figur 4: Engrosmarkedet for elektrisk kraft ⁴⁶

6.3.2 Nærmere om spotmarkedet

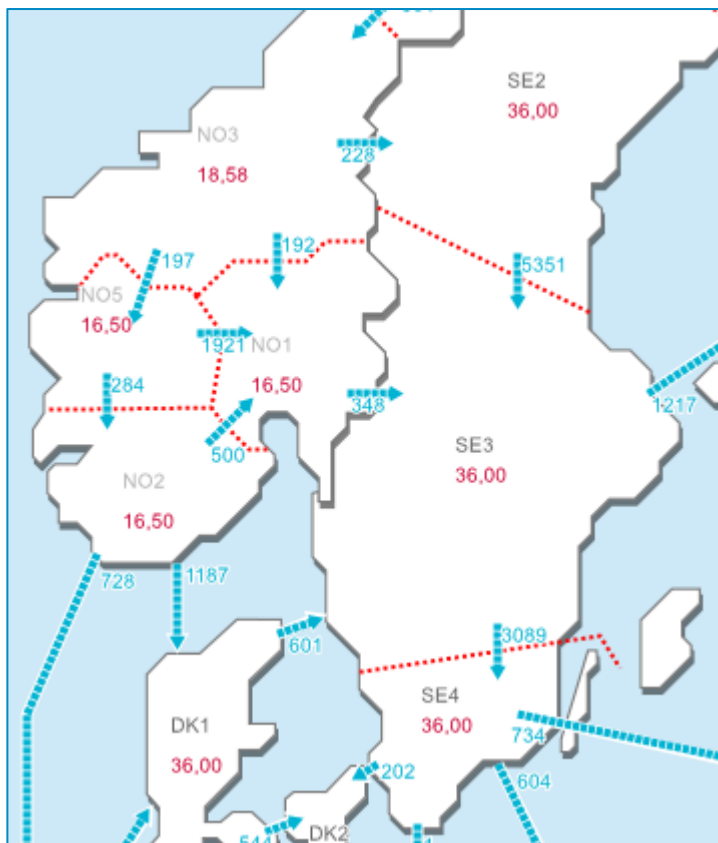
- (90) Kraften selges i all hovedsak i spotmarkedet for elektrisk kraft. Det klart viktigste spotmarkedet er det nordiske Elspot-markedet som driftes av Nord Pool. Dette er et *day ahead*-marked der tilbud og etterspørsel meldes inn dagen før handel. Tilbud og etterspørsel anmeldes time for time for påfølgende dag for de ulike prisområdene markedet er delt inn i. Tilbud og etterspørsel matches av Nord Pools algoritmer, tatt hensyn til tilgjengelig overføringskapasitet mellom prisområdene.⁴⁷
- (91) Det norske strømmarkedet er delt inn i fem elspot-områder (prisområder), som er fastsatt av Statnett som systemansvarlig (TSO) for Norge:
- NO1: Omfatter den østlige del av Østlandet fra Viken og nordover (bortsett fra den del av Innlandet som ligger vest og nord for Vågåmo).
 - NO2: Omfatter den sørlige del av Viken, mesteparten av Vestfold og Telemark, Agder, Rogaland og den sørlige del av Vestland.
 - NO3: Omfatter den nordre og den vestlige del av Vestland, den delen av Innlandet som ligger vest og nord for Vågåmo, Møre og Romsdal og Trøndelag til Tunnsjødal.
 - NO4: Omfatter resten av Nord-Trøndelag og Nord-Norge.
 - NO5: Omfatter den midtre del av Vestland opp til Sognefjorden og Indre Sogn, og den vestlige del av Viken og Innlandet.

⁴⁶ Illustrasjon fra <https://www.nve.no/engrosmarkedet/markedssegmentene/>, hvor RME er oppgitt som kilde.

⁴⁷ Se Nord Pools nettsider for nærmere presentasjon: <https://www.nordpoolgroup.com/trading/Day-ahead-trading/>

- (92) Som det fremgår av Tabell 1 og Tabell 2 ovenfor, har de involverte foretak overlappende produksjon bare i NO2. Hydro har også produksjon i NO5.
- (93) Figuren nedenfor viser flyt (MW) og elspot-pris (EUR/MWh), og er et øyeblikksbilde 4. september 2020.⁴⁸

Figur 5: Prisområdene i Sør-Norge og tilgrensende prisområder i Sverige og Danmark

- (94) Handelskapasiteten mellom de fem norske prisområdene fastsettes av Statnett, og følger den tekniske overføringskapasiteten mellom prisområdene, tatt hensyn til behov for sikkerhet og reserver i systemet og eventuell reduksjon i kapasitet på grunn av feil eller vedlikehold.
- (95) Det er betydelig overføringskapasitet mellom prisområdene i Sør-Norge, særlig mellom henholdsvis NO2 og NO1 (3500/2200 MW) og NO5 og NO1 (3900/600 MW). Kapasiteten mellom NO2 og NO5 er 600/500 MW.
- (96) Det er også betydelig overføringskapasitet til utlandet, særlig mellom NO1 og SE3 (2145/2095 MW) og NO2 og DK1 (1632 MW). Det er også overføringskapasitet mellom NO2 og Nederland (723 MW) og i 2021 kommer det nye forbindelser mellom NO2 og henholdsvis Storbritannia og Tyskland (hver på 1400 MW).

⁴⁸ Kilde: <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/tall-og-data-fra-kraftsystemet/>

6.3.3 Nærmere om intradagmarkedet

- (97) Nord Pool opererer også et intradagmarked. Dette er et marked for omsetning av kraft etter at *day ahead*-markedet lukkes kl. 12.00 (dagen før levering). Omsetning finner sted frem til én time før levering.
- (98) Handel i intradagmarkedet skjer normalt for å dekke inn ubalanser mellom innmeldt tilbud og forbruk og faktisk tilbud og forbruk. Avvik kan for eksempel skje ved avvik fra prognoser for vindstyrke eller vannføring, unormalt stort forbruk på grunn av kaldere vær enn meldt eller feilsituasjoner. Intradagmarkedet benytter også ledig overføringskapasitet mellom prisområdene. Ved ledig kapasitet i alle overføringspunkter kan en kjøper med behov for ekstra kraft i intradagmarkedet derfor i prinsippet kjøpe kraft fra en tilbyder i Tyskland for levering i Norge.⁴⁹
- (99) Intradagmarkedet utgjør en svært liten del av det samlede kraftmarkedet. For prisområdet NO2 utgjorde for eksempel intradagmarkedet 0,7 % av kraften kjøpt i NO2 og 0,4 % av kraften solgt i NO2. For de andre prisområdene i Norge ligger volumandelen for intradagmarkedet på tilsvarende nivå; 0,5-0,6 %.

Tabell 7: Volum i *day ahead*- og intradagmarkedet på Nord Pool i 2019⁵⁰

GWh	NO2 kjøp	NO2 salg
<i>Day ahead</i> 2019	35 120	41 175
Intradag 2019	255	184
Andel Intradag	0,7 %	0,4 %

- (100) Omsetning i intradagmarkedet utgjør også en svært liten andel av Hydro Energi og Lyse sin omsetning. For Hydro Energi utgjorde slik omsetning ca. [redacted] i 2019 (som tilsvarer [redacted] % av omsetningen), mens det for Lyse utgjorde ca. [redacted] %.

6.3.4 Nærmere om balansemarkedet (markedet for reservekraft)

- (101) For å korrigere for kortsiktige ubalanser i markedet er det også kjøp og salg av kraft i markedet for reservekraft, administrert av systemoperatøren Statnett. Dette består av kortsiktige opp- og nedreguleringer av produksjon og/eller forbruk for den kontinuerlige balanseringen av kraftmarkedet. Statnett setter av en del av overføringskapasiteten mellom prisområdene for regulering av kraftbalansen, slik at reguleringsbehov i ett prisområde kan dekkes med opp- eller nedregulering i et annet prisområde, selv om overføringskapasiteten for handel er fullt utnyttet.
- (102) Reservekraft handles i tre segmenter, etter hvor rask respons som er nødvendig:
- Primærreserve: Primærreserve er reserver for rask og automatisk regulering av produksjon eller forbruk. Aktivisering skjer kontinuerlig og følger automatisk frekvensen i det nordiske kraftsystemet. Reservekapasitet kjøpes av Statnett på daglig og ukentlig basis, og

⁴⁹ Se nærmere beskrivelse på Nord Pools nettsider: www.nordpoolgroup.com/the-power-market/Intraday-market/

⁵⁰ Kilde: <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/Dayahead/Volumes/NO/Hourly/?view=table>

forutsetter at kraftverket har installert systemer for fjernstyring av turbinregulatorens responsegenskaper⁵¹

- Sekundærreserve: Sekundærreserve er automatisk regulering med en frist på to minutter fra signal sendes fra systemoperatør. Deltakelse krever prekvalifisering hos Statnett. Ingen av RSKs opererte kraftverk i NO2 er prekvalifisert hos Statnett. For Lyse er Lysebotn1, Lysebotn2, Tjodan og Flørli prekvalifisert, i tillegg har Lyse tilgang til sin del av kraftverkene i Sira-Kvina som er prekvalifisert. Sekundærkraft er lite brukt i Norden og utgjør om lag 300 MW totalt, hvorav ca. 105 MW i Norge (mot en samlet produksjonskapasitet på vel 32 000 MW).
- Tertiærreserver (regulærkraft): Tertiærreserver er reserver for regulering innen en frist på 15 minutter. Både forbrukere (industri) og produsenter kan delta i markedet.

- (103) Det er som regel operatøren av kraftverket som deltar som tilbyder av reservekraft (balanseansvarlig). Hydro Energi er balanseansvarlig for alle opererte kraftverk. Lyse har balanseansvar for sine heleide kraftverk. I Lyses deleide kraftverk, Ulla-Førre og Sira-Kvina, er det Statkraft og Sira-Kvina som er balanseansvarlig.
- (104) Inntekter fra reservekraft utgjør en svært liten del av inntektene fra et kraftverk. For Hydro Energi og Lyse utgjorde inntekter fra balanser og reservekraft/systemtjenester i 2019 henholdsvis MNOK [REDACTED] (hvorav RSK MNOK [REDACTED]) og MNOK [REDACTED] hvor inntekter fra balanser er et kapasitetsmarked⁵², mens inntekter fra reservekraft er inntekter fra fysiske leveranser. For Hydro og Lyse utgjorde slike inntekter henholdsvis [REDACTED]% og [REDACTED]% av inntekter fra kraftsalg i 2019.
- (105) Tilsvarende kan en fra Statnetts regnskaper se at kostnader knyttet til kjøp av regulærkraft (tertiærreserver) utgjorde MNOK 52 i 2019. Sett opp mot en spotverdi på produksjonen i Norge i 2019 på totalt NOK 50 mrd., utgjør regulærkraft dermed om lag 0,1 % av markedet. Regulærkraften i Norge utgjorde i volum i 2019 totalt 700 GWh (oppregulering) og 1500 GWh (nedregulering). Samlet produksjon i NO2 var i 2019 totalt 40 TWh. Til sammenlikning utgjorde ned- og oppregulering i NO5 henholdsvis 473 og 220 GWh og i NO1 henholdsvis 196 og 91 GWh.⁵³

6.3.5 Nærmere om bilaterale kontrakter

- (106) Kraften kan også selges gjennom bilaterale avtaler med store kraftkjøpere, som normalt er industrielle storforbrukere eller aktører som selger kraft til sluttbrukere.
- (107) Lyse har en [REDACTED] avtale mot Hydro Energi AS på [REDACTED] GWh ([REDACTED] MW) pr år til og med år [REDACTED]. Fra år [REDACTED] til og med år [REDACTED] har Lyse en [REDACTED]

⁵¹ Det er krav om at alle kraftverk med mer enn 10 MW produksjonskapasitet har turbinregulator for frekvensregulering.

⁵² Betaling for å stille kapasitet til disposisjon for balanseformål, men uten at det nødvendigvis skjer en fysisk leveranse.

⁵³ Nord Pool publiserer reguleringsvolumer aggregert for Norge. Forutsatt relativt lik fordeling mellom områdene kan tall for NO1, NO2 og NO5 estimeres.

avtale mot [REDACTED] på [REDACTED] GWh ([REDACTED] MW) pr år. Avtalens volum utgjør ca. [REDACTED] % av Lyses middelproduksjon og [REDACTED]. Lyse Energisalg har [REDACTED].

- (108) RSK selger kraftproduksjonen til Hydro Energi, som er engrosenheten for kraftkjøp og salg i Hydro-konsernet. Hydro Energi selger kraft til Hydro Aluminium AS og konsesjonskraft til kommuner og fylkeskommuner. Salget til Hydro Aluminium AS består både av egenprodusert kraft og innkjøpt kraft i engrosmarkedet.

6.4 Det relevante markedet

6.4.1 Produktmarkedet – grossistmarkedet for elektrisk kraft

- (109) Energisektoren kan deles inn i et sluttbrukermarked og et grossistmarked for produksjon og salg av elektrisitet.
- (110) Partene har overlappende virksomhet innen produksjon og salg av elektrisk kraft. Partene selger kraften i all hovedsak på Elspot som er Nord Pools *day ahead*-spotmarked. Partene har også enkelte direkteavtaler med større industrielle kunder som redegjort for over. Partene har i tillegg mindre inntekter fra salg i Nord Pools intradagmarked og fra reservekraftmarkedene.
- (111) EU-kommisjonen har ikke definert separate markeder basert på kilden til kraften som leveres til engrosmarkedet (vannkraft, vindkraft, solkraft eller annet).⁵⁴ Kommisjonen har videre lagt til grunn at produksjon og salg av elektrisitet i engrosmarkedet regnes som ett og samme produktmarked fordi produksjon av elektrisitet ikke er en markedsaktivitet så lenge elektrisiteten ikke selges.⁵⁵
- (112) EU-kommisjonens praksis varierer med hensyn til om markedet for produksjon og engrossalg av kraft segmenteres i ulike delmarkeder eller ikke.⁵⁶ For denne meldingens formål legger partene til grunn at alt salg av kraft i de ulike delene av grossistmarkedet, dvs. over det ordinære spotmarkedet, intradagmarkedet, gjennom bilaterale avtaler og reservekraft mv. kan anses for å inngå i det samme produktmarkedet.
- (113) At bilaterale avtaler mellom kraftprodusenter og større kjøpere (industri eller aktører innen kraftsalg) inngår i det relevante produktmarkedet, beror på at det både for leverandør og kunde er et alternativ henholdsvis å selge og kjøpe kraft på spotmarkedet (og eventuelt sikre posisjoner i det finansielle fremtidsmarkedet i den grad det er ønske om det). Videre innebærer bilaterale avtaler at et tilsvarende volum tas ut på både tilbuds- og etterspørselssiden fra spotmarkedet, slik at prisdannelsen i spotmarkedet ikke påvirkes.
- (114) Intradagmarkedet inngår i det samme markedet fordi det hovedsakelig fungerer som en justeringsmekanisme for handler foretatt i det ordinære spotmarkedet (*day*

⁵⁴ Se f.eks. sak COMP/M.5224 British Energy (2008) avsnitt 15, jf. sak M.4517 Iberdrola / Scottish Power (2007) avsnitt 11.

⁵⁵ Se f.eks. sak COMP/M.7927 EPH / ENL / SE (2016) avsnitt 10.

⁵⁶ Se f.eks. sak COMP/M. 5224 EDF/British Energy, premiss 16-18, COMP M.5978 GDF SUEZ/INTERNATIONAL POWER, avsnitt 47 flg., COMP/M.5979 KGHM / Tauron Wytwarzanie, avsnitt 11.

ahead), og det er de samme aktørene som deltar i markedet (dog kan en kjøper som har kjøpt for mye *day ahead* opptre som selger og motsatt).

- (115) Det samme gjelder for reservekraft der Statnett opptre som eneste kunde blant mange leverandører (dvs. som monopsonist). Tilbydere av reservekraft er de samme kraftprodusentene, og tilbudet inngår som en integrert del av kraftproduksjonen. Som det fremgår av avsnitt 6.3.5 over utgjør dessuten inntekter fra intradag- og reservekraft en ubetydelig del av de samlede inntektene fra kraftproduksjonen, anslagsvis rundt ■ % for Hydro og ■ % for Lyse.
- (116) Markedet for fremtidige leveranser, derivater etc. på Nasdaq OMX, gjelder rent finansielle transaksjoner og innebærer ikke fysisk levering av kraft. Dette markedet inngår dermed ikke i det relevante produktmarkedet. Partenes markedsandeler i det finansielle markedet er ubetydelig og dette markedet blir derfor ikke nærmere beskrevet i denne meldingen.
- (117) Partene legger derfor til grunn at det er ett samlet grossistmarked for elektrisk kraft. For denne meldingens formål kan uansett den eksakte markedsavgrensingen stå åpen, siden Transaksjonen ikke fører til konkurransebegrensninger uansett hvilken produktmarksdefinisjon som legges til grunn.

6.4.2 *Det geografiske markedet – ett nordisk marked for elektrisk kraft*

- (118) Lyse og RSK driver begge produksjon og salg av kraft i NO2 (Sørvest-Norge).
- (119) Norge er imidlertid del av et felles nordisk kraftmarked med Sverige, Danmark og Finland, som igjen er integrert i det europeiske kraftmarkedet via overføringsforbindelser til Nederland, Tyskland, Baltikum, Polen og Russland. To nye utenlandsforbindelser mellom henholdsvis Norge og Tyskland og Norge og Storbritannia skal etter planen settes i drift i 2021.
- (120) Som nærmere begrunnet i det videre, mener partene at det foreligger et nordisk marked for produksjon og engrossalg av kraft.
- (121) Kraften omsettes og priser settes i all hovedsak i den nordiske kraftbørsens *day ahead*-marked. I dette markedet anmelder produsenter og leverandører tilbud time for time kommende døgn og kjøpere av kraft og eventuelle mellommenn anmelder etterspørsel. Det nordiske kraftmarkedet er som nevnt over delt opp i ulike prisområder som er fastsatt av de enkelte systemansvarlige/TSOene (i Norge: Statnett). Tilbud og etterspørsel anmeldes i de prisområder henholdsvis produksjon og forbruk skjer. Som nevnt i punkt 6.3 er det betydelig overføringskapasitet mellom flere av de tilgrensende prisområdene i det nordiske kraftmarkedet. Dette innebærer at kraft kan flyte gjennom flere prisområder. For eksempel strømmer det i vintermånedene typisk kraft fra prisområdene NO2 og NO5 til NO1 (Sørøst-Norge) og fra NO1 til SE3 i Sverige. Fra SE3 kan kraften flyte videre sørover til Danmark (DK1) og Syd-Sverige (SE4) og derfra til DK2. Videre strømmer det, vanligvis mest om sommeren, kraft mellom NO2 og Danmark (DK1) og NO2 og Nederland.
- (122) Basert på anmeldt tilbud og etterspørsel i de enkelte prisområdene time for time kommende døgn samt tilgjengelig overføringskapasitet mellom prisområdene, fastsetter Nord Pool priser for hvert enkelt prisområde. Overføringskapasiteten utnyttes ved fastsettelse av priser, slik at prisen blir den samme i to prisområder

med mindre den tilgjengelige overføringskapasiteten mellom områdene er fullt utnyttet. Overføringskapasiteten innebærer (jf. avsnittet over) at kraft produsert og anmeldt i et prisområde ofte forbrukes i et annet. Ved fullt utnyttet overføringskapasitet og prisforskjeller mellom tilgrensende prisområder, betaler kjøper kraftprisen i sitt prisområde, mens selger mottar kraftprisen i sitt område. Når det er prisdifferanse mellom områder (når overføringskapasiteten er fullt utnyttet) tilfaller denne differansen systemansvarlig (Statnett), slik at en produsent alltid mottar den prisen som fastsettes i det prisområdet produksjonen anmeldes, mens en kraftkjøper alltid betaler prisen som fastsettes i det området kraften tas ut.

- (123) Markedets organisering og den tilgjengelige overføringskapasiteten innebærer at de ulike prisområdene er knyttet sammen. Produksjon og forbruk er ikke isolert i de ulike prisområdene, og prisdannelsen skjer på bakgrunn av forbruk og produksjon på tvers av prisområder i det nordiske kraftmarkedet. Dette medfører at det er små forskjeller i de gjennomsnittlige prisene i de ulike prisområdene. Tabellen under viser gjennomsnittlig Elspot-pris for prisområdet partene har overlappende virksomhet, samt tilgrensende områder for perioden 1. januar 2017-10. september 2020.

Tabell 8: Gjennomsnittlig pris Nord Pool Elspot ⁵⁷

01.01.2017-10.09.2020	Gjennomsnitt EUR/MWh	Differanse NO2
SYS ⁵⁸	32,23	0,55
NO1	31,84	0,17
NO2	31,67	0
NO3	32,09	0,42
NO5	31,61	-0,06
SE3	34,41	2,74
DK1	34,77	3,10

- (124) Tabellen viser at det er små differanser mellom prisområdene og mot systemprisen. Med utgangspunkt i NO2, der partene har overlappende produksjon, er prisdifferansen til omkringliggende prisområder NO1 og NO5 1 % eller mindre.
- (125) Produksjonen av elektrisk kraft i NO2 var i 2019 42,3 TWh, mens forbruket var om lag 35,6 TWh. Overføringskapasiteten mellom NO2 og tilgrensende områder fastsettes av systemansvarlig basert på linjenes kapasitet, eventuelle utfall på grunn av feil vedlikehold og avsettelse av kapasitet for å ivareta et robust kraftsystem. Maksimal overføringskapasitet fra NO2 til NO1 er 3500 MW, til NO5 500 MW, til DK1 ca. 1630 MW og til NL ca. 720 MW. Til sammenlikning er samlet teknisk produksjonskapasitet av vannkraft i NO2 ca. 10.850 MW. Faktisk

⁵⁷ Kilde: <https://www.nordpoolgroup.com/>

⁵⁸ SYS er systempris som er beregnet på bakgrunn av aggregerte tilbuds- og etterspørselskurver i hele Elspot-området uten hensyn til overføringskapasitet mellom prisområdene (men tatt hensyn til overføringskapasitet til områder utenfor Elspot-området). Dette er dermed en teoretisk pris.

produksjonskapasitet i NO2 er lavere i vinterhalvåret, da faktisk produksjonskapasitet i NO2 normalt er ca. 9600 MW.

- (126) NO2 henger dermed normalt sammen med de omkringliggende prisområdene og har normalt samme pris som disse. Tabellen under viser hvor stor andel av tiden NO2 henger sammen med omkringliggende prisområder.

Tabell 9: Sammenlikning av priser i ulike prisområder ⁵⁹

	2017-2019		2020 t.o.m. 10.09	
	Ant. timer	Andel	Ant. timer	Andel
Totalt	26280	100 %	6095	100 %
NO2=SYS ⁶⁰	2370	9,0 %	270	4,4 %
NO2=NO1	24669	93,9 %	5714	93,7 %
NO2=NO3	14335	54,5 %	1547	25,4 %
NO2=NO5	24203	92,1 %	5587	91,7 %
NO2=SE3	14763	56,2 %	1790	29,4 %
NO2=NO1=NO5	23610	89,8 %	5587	91,7 %
NO2=NO1 eller NO5	25262	96,1 %	5714	93,7 %
NO2 bare = NO5	593	2,3 %	0	0,0 %
NO2 bare = NO1	1059	4,0 %	127	2,1 %
NO2 < SE3, > NO1/5	47	0,2 %	166	2,7 %
NO2≠alle naboområder	1018	3,9 %	381	6,3 %
NO2 > alle naboområder	99	0,4 %	0	0,0 %
NO2 < alle naboområder	709	2,7 %	215	3,5 %
NO2=DK1	10703	40,8 %	1204	19,8 %

- (127) Som det følger av tabellen over har NO2 samme pris som NO1 og/eller NO5 96,1 % av tiden i 2017-2019 og 93,7 % av tiden hittil i 2020. De tre prisområdene hadde lik pris 89,8 % av tiden i 2017-2019 og 91,7 % av tiden hittil i 2020. NO2 har også samme pris som SE3 ca. 56 % av tiden. NO2 hadde ulik pris i alle omkringliggende områder 3,9 % av tiden i 2017-2019 (til sammen 1018 timer). Pr. 10. september 2020 har NO2 hatt ulik pris i alle omkringliggende prisområder 6,3 % av tiden (381 timer).
- (128) På denne bakgrunnen er det partenes vurdering at det geografiske markedet kan avgrenses til Norden, og at det ikke under noen omstendighet er grunnlag for å avgrense et snevrere geografisk marked enn et marked bestående av NO1, NO2 og NO5.

⁵⁹ Kilde: Lyse og Hydros beregninger basert på data fra Nord Pool.

⁶⁰ SYS er systempris som er beregnet på bakgrunn av aggregerte tilbuds- og etterspørselskurver i hele Elspot-området uten hensyn til overføringskapasitet mellom prisområdene (men tatt hensyn til overføringskapasitet til områder utenfor Elspot-området). Dette er dermed en teoretisk pris.

- (129) Partene viser i denne sammenheng også til COMP/M.8660 FORTUM/UNIPER, særlig avsnitt 28-36, hvor Kommisjonen etter en konkret analyse konkluderte med at "the most plausible geographic market consists of a combination of all four Swedish bidding zones". Videre viser partene til en dom fra finske Högsta förvaltningsdomstolen, som i 2010 behandlet en avgjørelse fra finske konkurransemyndigheter i en sak som gjaldt foretakssammenslutning mellom Fortum og E.ONs finske virksomhet.⁶¹ Konkurransemyndighetene hadde lagt til grunn at Finland utgjorde et eget marked og dermed grepet inn mot foretakssammenslutningen. Domstolen kom – i likhet med Marknadsdomstolen i første instans – imidlertid til at det ikke var grunnlag for å avgrense et separat finsk marked. Domstolen la vekt på at handel skjer i et nordisk marked (Elspot). Selv om det var begrensninger i overføringskapasiteten til Sverige, la domstolen vekt på at prisen var den samme i Finland og Sverige om lag 90 % av tiden og at prisdifferansen i den relevante perioden (2001-2005) i gjennomsnitt var under 1 %. Videre ble det lagt vekt på at situasjoner med flaskehalser ikke er tilstrekkelig forutsigbare til at de kan utnyttes til økonomisk vinning.

6.4.3 Særlig om intradaghandel og reservekraft

- (130) Som det fremgår over mener partene at det ikke er grunnlag for å avgrense segmenter innenfor markedet for produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft. Tilsvarende er partene av den oppfatning at det i eventuelle segmenter for intradaghandel og reservekraft ikke er grunnlag for å avgrense noe snevrere geografisk marked enn NO1, NO2 og NO5. Intradaghandel benytter også tilgjengelig overføringskapasitet mellom prisområdene. Videre er det av systemansvarlig avsatt overføringskapasitet til reserveformål, med den konsekvens at reservemarkedene kan betjenes av aktører utenfor det aktuelle prisområdet reguleringsbehovet oppstår, også i de periodene overføringskapasiteten er fullt utnyttet. Partene viser i den forbindelse til at Europakommisjonens praksis tilsier at et eventuelt separat marked for reservekraft kan anses som nasjonalt i utstrekning.⁶²

7 MARKEDSSTRUKTUR OG KONKURRANSEMESSIGE VIRKNINGER

7.1 Partene kan ikke utøve ensidig markedsrett etter Transaksjonen

7.1.1 Lyse Kraft vil ha en ubetydelig markedsposisjon i Norden

- (131) Det nordiske kraftmarkedet består av en håndfull store aktører og en lang rekke mindre aktører. De største aktørene i markedet er norske Statkraft, svenske Vattenfall, som også har produksjon i Danmark, Fortum med betydelig produksjon i Finland og Sverige, Uniper (tidligere E.ON) med betydelig produksjon i Sverige og danske Ørsted (tidligere Dong). Partene har ikke presise tall for disse aktørenes markedsandeler, men anslår at de til sammen har noe over █ %⁶³ av det nordiske markedet.

⁶¹ Dommen er kun tilgjengelig på finsk, men et kort sammendrag finnes her: <http://lexuniversal.com/en/news/12587>

⁶² Se f.eks. COMP/M.8660 FORTUM/UNIPER, avsnitt 83-98 og COMP/M.5978 GDF SUEZ/INTERNATIONAL POWER, avsnitt 58-59.

⁶³ Basert på Bloomberg New Energy Finance 2019 og Nord Pool produksjonsdata.

- (132) Partene har heller ikke presise tall for sine egne markedsandeler i det nordiske kraftmarkedet. Basert på NVEs kraftverksoversikt⁶⁴ er Lyses midlere årsproduksjon⁶⁵ 6,5 TWh.⁶⁶ Medregnet RSK (3,0 TWh) vil Lyse Krafts midlere årsproduksjon utgjøre 9,5 TWh. Dette utgjør 7,0 % av all vannkraftproduksjon i Norge (totalt 136 TWh) og 6,6 % medregnet vindkraftproduksjon (145,0 TWh). I 2018 og 2019 utgjorde samlet produksjon i Norge totalt henholdsvis 37 % og 34 % av samlet produksjon i Norden.⁶⁷
- (133) Dette tilsier at Lyse Krafts markedsandel i det nordiske kraftmarkedet er i størrelsesorden █%, noe som innebærer at Lyse Kraft ikke vil ha mulighet til å utøve noen form for markedsrett etter Transaksjonen.
- 7.1.2 *Lyse Kraft vil ha en begrenset markedsposisjon i et eventuelt norsk marked*
- (134) Partene har også en begrenset andel av et hypotetisk marked som omfatter hele Norge:

Tabell 10: Markedsandeler i Norge: Effekt, reservoar, midlere årsproduksjon⁶⁸

Markedsandeler i Norge	Lyse	RSK	Lyse Kraft	Hydros øvrige portefølje
Effekt	5,3 %	1,9 %	7,2 %	3,8 %
Reservoar	█%	█%	█%	█%
Produksjon	4,8 %	2,2 %	7,0 %	5,2 %

Tabell 11: Faktisk produksjon Norge (2017-2019)⁶⁹

Markedsandeler i Norge	2017		2018		2019	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%
Lyse	█					
RSK						
Lyse Kraft						
Hydros øvrige portefølje						
Totalmarked	148.169	100	145.686	100	133.348	100

⁶⁴ Kraftverksoversikten kan lastes ned fra NVEs nettside:

<https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/vannkraft/vannkraftdatabase/>

⁶⁵ Midlere årsproduksjon beregnes av NVE på bakgrunn av historiske data om tilsig av vann. Gjeldende tall er basert på tilsigsperioden 1981-2010.

⁶⁶ Tallene i NVEs statistikk er basert på oppgitt "hovedeier", som normalt tilsvarer operatør av kraftverkene. For Lyses felles eide kraftverk der Lyse er operatør vil derfor Lyse tilskrives all produksjon, selv om Lyse er minoritetseier.

⁶⁷ <https://www.nordpoolgroup.com/Market-data1/Power-systemdata/Production1/Production1/ALL1/Hourly/?view=table> Norge, Sverige, Danmark og Finland.

⁶⁸ Kilde: Partenes estimater basert på NVEs vannkraftdatabase pr. 26.08.2020 (midlere årsproduksjon (ref. 1981-2010) [GWh]) på <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/vannkraft/vannkraftdatabase/>. Reservoar tall er partenes egne tall.

⁶⁹ Kilde: Andelene er basert på NVEs magasinstatistikk på <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftmarkedsdata-og-analyser/magasinstatistikk/?ref=mainmenu> og partenes egne tall.

- (135) Dette tilsier at partene ikke vil ha mulighet til å utøve noen form for markedsrett i et norsk marked etter Transaksjonen.

7.1.3 Uansett ikke konkurransebegrensende virkninger i et eventuelt marked i Sør-Norge

- (136) Partene har også moderate markedsandeler i et eventuelt marked som omfatter NO1, NO2 og NO5 (Sør-Norge).

Tabell 12: Markedsandeler i NO1, NO2 og NO5: Effekt, reservoar, midlere årsproduksjon⁷⁰

Markedsandeler i NO1, NO2 og NO5	Lyse	RSK	Lyse Kraft	Hydros øvrige portefølje
Effekt	7,6 %	2,7 %	10,3 %	5,4 %
Reservoar	■ %	■ %	■ %	■ %
Produksjon	7,0 %	3,2 %	10,2 %	7,6 %

Tabell 13: Faktisk produksjon NO1, NO2, NO5 (2017-2019)⁷¹

Markedsandeler i NO1, NO2 og NO5	2017		2018		2019	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%
Lyse	■					
RSK						
Lyse Kraft						
Hydros øvrige portefølje						
Totalmarked	99.124	100	101.299	100	86.713	100

- (137) Partene har beregnet produksjonsandeler for de største aktørene i NO1, NO2 og NO5.

⁷⁰ Kilde: Partenes estimater basert på NVEs vannkraftdatabase pr. 26.08.2020 (midlere årsproduksjon (ref. 1981-2010) [GWh]) på <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/vannkraft/vannkraftdatabase/>. Reservoirtall er partenes egne tall.

⁷¹ Kilde: Partene.

Tabell 14: Midlere produksjon og installert effekt etter "hovedeier" (operatør), NO1, NO2, NO5⁷²

NO1, NO2 og NO5 - Etter "hovedeier"	Midlere produksjon	Prod. andel vannkraft	Installert effekt	Effektandel
Lyse				
RSK				
Hydro (minus RSK)				
Statkraft Energi				
Hafslund E-CO Vannkraft				
Agder Energi Vannkraft				
BKK Produksjon				
Skagerak Kraft				
Otra Kraft				
Sunnhordland Kraftlag				
Glitre Energi Produksjon				
Østfold Energi				
Aktieselskapet Saudefaldene				
Totalt	92659,4		22923,5	

- (138) Den klart største aktøren i området NO1, NO2 og NO5 er Statkraft, med en produksjonsandel på ████% (ikke medregnet deleide kraftverk)⁷³. Lyse og RSK sin samlede produksjonsandel er ████% og andelen installert effekt er ████%.
- (139) Lyse og RSK vil ikke være i en posisjon der en kan utøve markedsmakt etter foretakssammenslutningen i et eventuelt marked bestående av NO1, NO2 og NO5. Lyse og RSK tilbyr den produserte kraften i Elspot-markedet, der de verken hver for seg eller samlet har mulighet til å påvirke prisen. Forsøk på strategisk tilpasning vil blant annet hindres av Lyse og RSKs begrensede markedsandel, flere konkurrenter og betydelig overføringskapasitet mellom NO2 og henholdsvis NO1, Sverige (SE3), Danmark (DK1) og Nederland. Handelskapasiteten vil videre øke betydelig i løpet av 2021 når to nye kraftkabler fra NO2 til henholdsvis Tyskland (NordLink) og Storbritannia (North Sea Link, NSL) settes i drift. NordLink (1400 MW) skal etter planen settes i ordinær drift i mars 2021 og NSL (1400 MW) settes trolig i drift sent i 2021. North Connect mellom NO5 og Storbritannia er utsatt på ubestemt tid og ventes i drift i andre halvdel av 2020-tallet. Videre vil feilede forsøk på å påvirke prisen (som følge av at en på tidspunktet for anmelding av kraft ikke har mulighet til å forutsi situasjoner med flaskehalser med sikkerhet), for eksempel ved å holde tilbake vann fra magasinkraftverk, lede til tap ved at en ikke produserer når prisen i markedet er større enn den beregnede verdien av vannet (vannverdi).
- (140) Foretakssammenslutningen har derfor ingen konkurransebegrensende virkninger i et eventuelt marked for produksjon og grossistsalg av kraft bestående av Sør-Norge (NO1, NO2 og NO5).

⁷² Kilde: Partenes estimater basert på NVEs vannkraftdatabase.

⁷³ Med unntak av Ulla-Førre og Sira-Kvina som er fordelt på eierne.

- 7.1.4 *Heller ikke konkurransebegrensende virkninger i et eventuelt snevert NO2-marked*
- (141) Som beskrevet i avsnitt 6.4.2, er det partenes vurdering at det ikke er grunnlag for å avgrense et separat geografisk marked for NO2. I det følgende vil det likevel gis informasjon om markedsstruktur i NO2 og hvorfor det ikke vil være mulig for partene å utøve markedsrett i et eventuelt NO2-marked.
- (142) Partene har beregnet følgende markedsandeler i et hypotetisk NO2-marked:

Tabell 15: Markedsandeler i NO2⁷⁴

Markedsandel i NO2	Lyse	RSK	Lyse Kraft	Hydros øvrige portefølje
Effekt	15,5 %	5,6 %	21,1 %	4,9 %
Reservoir	■ %	■ %	■ %	■ %
Produksjon	14,1 %	6,5 %	20,6 %	8,2 %

Tabell 16: Faktisk produksjon NO2 (2017-2019)

Markedsandeler i NO2	2017		2018		2019	
	GWh	%	GWh	%	GWh	%
Lyse	■					
RSK						
Lyse Kraft						
Hydros øvrige portefølje						
Totalmarked	49.830	100	52.187	100	42.310	100

- (143) Markedsandeler i denne meldingen er beregnet utfra den totale vannkraft-produksjon. Andre typer kraft (for eksempel vindkraft- eller solenergikraft) er ikke inkludert, selv om også andre typer kraft etter EU-kommisjonens praksis inngår i et samlet energimarked.⁷⁵ Dersom andre typer kraft hensyntas, blir Lyse Krafts markedsandel på det samlede grossistmarkedet noe lavere enn det som er angitt ovenfor.
- (144) Det er flere forhold som medfører at partene ikke har mulighet til å utøve markedsrett eller tilpasse seg strategisk for å øke priser i et eventuelt NO2-marked etter gjennomføring av foretakssammenslutningen, selv med markedsandeler som angitt ovenfor.
- (145) For det første vil andre aktører med produksjon i NO2 fortsatt utøve betydelig konkurransepress på partene etter Transaksjonen, jf. punkt 9.1 nedenfor om partenes viktigste konkurrenter.

⁷⁴ Kilde: Partenes estimater basert på NVEs vannkraftdatabase pr. 26.08.2020 (midlere årsproduksjon (ref. 1981-2010) [GWh]) på <https://www.nve.no/energiforsyning/kraftproduksjon/vannkraft/vannkraftdatabase/>. Reservoirtall er partenes egne tall.

⁷⁵ Se f.eks. COMP/M.8660 FORTUM/UNIPER, avsnitt 18, med videre henvisninger.

- (146) For det andre gjør den betydelige overføringskapasiteten inn til NO2 at det normalt ikke er flaskehals mellom NO2 og minst ett av de omkringliggende prisområdene. Forsøk på å redusere produksjonen for å øke prisene vil derfor ikke ha tilsiktet effekt, men lede til at tilsvarende mindre kraft overføres til tilgrensende prisområder, eventuelt at tilsvarende større mengde kraft overføres fra tilgrensende prisområder.
- (147) For det tredje er andelen av tiden der det er flaskehalser inn til NO2 fra omkringliggende prisområder svært liten og uforutsigbar for aktørene. Aktørene blir ikke kjent med flaskehalssituasjoner før etter produksjon er anmeldt til Elspot-markedet. Det innebærer at aktørene ikke er kjent med når flaskehalssituasjoner vil oppstå. Forsøk på å forutsi flaskehalser vil derfor være svært usikre, noe som medfører at forsøk på å utnytte mulige situasjoner med flaskehalser vil være risikable, da dette vil innebære et økonomisk tap dersom en tar feil i sine antakelser.
- (148) Dette viser at foretakssammenslutningen selv på et hypotetisk marked som er avgrenset til NO2, ikke vil føre til en dominerende stilling eller på annen måte i betydelig grad hindre effektiv konkurranse, jf. konkurranseloven § 16 første ledd. For denne meldingens formål kan den eksakte markedsavgrensingen derfor stå åpen, siden Transaksjonen ikke fører til konkurransebegrensninger uansett geografisk markedsdefinisjon.

7.2 Minoritetsservet har ikke konkurransebegrensende virkninger

- (149) De nevnte forholdene i punkt 7.1 innebærer også at Hydros minoritetsservet i Lyse Kraft ikke vil gi noen konkurransebegrensende virkninger, selv ikke i et hypotetisk marked som er avgrenset til NO2.
- (150) Gitt at det geografiske markedet etter partenes syn uansett er større enn NO2, har partene lave markedsandeler.
- (151) Summen av Lyse Krafts og Hydros [REDACTED]
[REDACTED]. Dette gjelder uansett geografisk markedsavgrensning.
- (152) Innenfor et eventuelt NO2-marked [REDACTED]
[REDACTED].
- (153) Perioder med flaskehalser vil være uforutsigbare, og gir ikke grunnlag for koordinering mellom Lyse Kraft og Hydro innenfor NO2.
- (154) Det vil ikke finne sted noen informasjonsutveksling mellom Hydro og Lyse Kraft som gir risiko for koordinerte virkninger. Flere forhold og tiltak vil sikre dette. Det etableres informasjonsbarrierer rundt markedsforvaltningsmiljøet i Hydro. [REDACTED]
[REDACTED]

- (155) Minoritetsservivet vil ikke påvirke Hydros insentiver med hensyn til å konkurrere med Lyse Kraft og Lyse. Som andre kraftprodusenter søker Hydro Energi å optimalisere kraftproduksjonen ved sine øvrige kraftverk ut fra produksjonsforhold og eget markedssyn. Disse forholdene påvirkes ikke av eierandelen i Lyse Kraft, og denne eierandelen gir derfor ikke Hydro Energi insentiver til å optimalisere produksjonen ved sine øvrige kraftverk på en annen måte enn uten eierandelen.

7.3 Etableringsmuligheter

- (156) Partene påpeker endelig at det også foreligger potensiell konkurranse, som vil motvirke risikoen for så vel konkurransebegrensende ensidige virkninger som koordinerte virkninger.
- (157) Bygging av nye vannkraftverk (og vindkraftverk) med en størrelse av betydning, krever en omfattende konsesjonsbehandling og er kapitalkrevende. Det er likevel mange igangsatte og planlagte utbygginger og partene antar at dette vil fortsette der investorer vurderer utbygging som lønnsomt.
- (158) Investeringer i ny kraftproduksjon skjer både i regi av etablerte aktører og nye aktører og investorer. Foruten reinvesteringer i eksisterende vannkraft i NO2 har investeringer i småkraft og vindkraft preget utviklingen de senere årene. En rekke nye norske og utenlandske aktører står bak disse investeringene, sistnevnte spesielt for større enkeltprosjekter innen vindkraft eller porteføljer av småkraftverk. Eksempelvis er det bygget om lag 500 MW ny vindkraft i NO2 siden februar 2020. Partene legger til grunn at utbygging fortsatt vil pågå i overskuelig fremtid på tross av at økonomiske støtteordninger som elsertifikatordningen går mot avslutning, og at dette vil øke tilførselen av kraft til det nordiske kraftmarkedet. Nye kabler til Tyskland og Storbritannia vil etter alt å dømme gi netto eksport i normalår, men kan i tørrår gi import og dermed bidra til å dempe prisene i Norden. Lønnsomheten til kablene er avhengig av prisforskjellen mellom NO5 og Tyskland/Storbritannia og er uavhengig av hvilken vei strømmen flyter.
- (159) For å handle kraft på Nord Pools Elspot-marked kreves en aktøravtale eller at man lar seg representere av et medlem på Nord Pool som har aktøravtale. For å kvalifisere for aktøravtale, må man også inngå avtale om balanseansvar med Statnett, eller la balanseansvaret ivaretas av en tredjepart som har avtale med Statnett.
- (160) Det er adgang til å handle elkraft bilateralt utenfor Nord Pools markeds plass. Det er et krav for å levere fysisk elkraft inn på nettet at man har avtale med Statnett om balanseansvar, eller lar balanseansvaret ivaretas av en tredjepart som har avtale med Statnett.
- (161) Flere selskaper uten egen produksjonskapasitet har de senere år bygget seg opp til å ha en betydelig posisjon innen engrosmarkedet for elkraft i Norden. Eksempler er

Axpo Trading AG og Equinor/Danske Commodities AS.⁷⁶ Slik etablering er med på å fremme konkurransen og transparensen i engrosmarkedet for kraft.

7.4 Oppsummert: Ingen konkurransebegrensende virkninger i grossistmarkedet for elektrisk kraft

- (162) Partene har overlappende virksomhet innen produksjon og grossistsalg av elektrisk kraft. Markedet har en nordisk utstrekning, og partene mener at det uansett ikke er grunnlag for å se på et marked med snevrere avgrensning enn prisområdene i Sør-Norge (NO1, NO2 og NO5). Kraften omsettes i all hovedsak over den nordiske kraftbørsens *day ahead*-marked Elspot, og overføringskapasitet mellom de ulike områdene gjør at prisdannelsen ikke skjer uavhengig i de ulike prisområdene.
- (163) Lyse Krafts samlede markedsandel i det nordiske kraftmarkedet er begrenset (ca. [REDACTED] %), og det er flere store aktører i markedet, som [REDACTED]. Også i et eventuelt marked bestående av NO1, NO2 og NO5 vil Lyse Kraft ha en begrenset andel av produksjon og produksjonskapasitet på ca. [REDACTED] %. Partene vil verken hver for seg eller samlet være i en posisjon til lønnsomt å tilpasse seg strategisk for å utøve markedsrett og påvirke prisene til partenes fordel.
- (164) Selv om en skulle se på konkurransesituasjonen i NO2 isolert, vil partene ikke være i posisjon til å utøve markedsrett, selv om Lyse Krafts samlede andel av produksjonen og produksjonskapasiteten i NO2 er ca. [REDACTED] %. Dette skyldes at det er svært betydelig overføringskapasitet mellom NO2 og de tilgrensende prisområdene NO1, NO5, DK1 og NL, noe som medfører at det svært sjeldent er isolert pris og flaskehalser mellom NO2 og disse prisområdene. Forsøk på strategisk tilpasning vil derfor medføre at kraft tilflyter fra andre prisområder, snarere enn å presse prisen opp i NO2. Partenes markedsposisjon etter Transaksjonen vil heller ikke gi grunnlag for koordinerte virkninger. Det vil herunder ikke finne sted noen informasjonsutveksling mellom Hydro og Lyse Kraft som gir risiko for koordinerte virkninger

8 VERTIKALE RELASJONER/OVERLAPP

- (165) Foretakssammenslutningen gir etter partenes vurdering ikke opphav til noen vertikalt berørte markeder som definert i konkurranseloven § 18a bokstav e eller vertikale overlappende markeder som definert i konkurranseloven § 18a bokstav f.
- (166) Basert på de markedsavgrensninger som er lagt til grunn ovenfor, har partene verken enkeltvis eller samlet en markedsandel som overstiger 30 % på noe marked, der den ene av partene opererer i et forutgående eller etterfølgende ledd til et marked hvor den andre parten opererer, med følgende unntak:
- Dersom det geografiske markedet for grossistsalg av elektrisk kraft avgrenses til NO2 (noe det etter partenes vurdering ikke er grunnlag for), er deres samlede markedsandel i dette markedet ca. [REDACTED], jf. ovenfor.

⁷⁶ Selskapet ble kjøpt av Equinor i februar 2019. Se informasjon om virksomheten her: <https://danskecommodities.com/trading/power-trading/>

- Nettvirksomhet anses som nevnt ovenfor som et lokalt monopol, hvor netteier har 100 % markedsandel.

(167) For ordens skyld nevnes derfor at helt minimale vertikale forbindelser mellom partene foreligger [REDACTED]

(168) Som beskrevet tidligere i denne meldingen innebærer Transaksjonen at Hydro skal levere operatørtjenester til deler av kraftporteføljen i Lyse Kraft, totalt 5,7 TWh (RSK Holdings kraftverk og Lyses heleide kraftverk), og at [REDACTED]

9 DE INVOLVERTE FORETAKENES VIKTIGSTE KUNDER, KONKURRENTER OG LEVERANDØRER I GROSSISTMARKEDET FOR ELEKTRISK KRAFT

9.1 Partenes viktigste konkurrenter

(169) De involverte foretakenes viktigste konkurrenter i grossistmarkedet for elektrisk kraft er som følger i henholdsvis (i) det nordiske markedet for elektrisk kraft, eller et marked avgrenset til enten (ii) Sør-Norge eller (iii) NO2:

Norden	Sør-Norge (NO1, NO2, NO5)	NO2
[REDACTED]		

9.2 Partenes viktigste kunder

(170) Lyses viktigste kunder er som følger:

Lyses viktigste kunder	Andel av salgsinntekter	Kontaktperson	Telefon	E-post	Adresse
[REDACTED]					

(171) Hydro selger sin kraftproduksjon (herunder kraft produsert ved RSK) i det vesentlige via Nord Pool og en mindre del (ca. [REDACTED] %) til Statnett.

(172) Hydros kontaktdetaljer til Nord Pool og Statnett er:

Selskap	Kontaktperson	Telefon	E-post

9.3 Partenes viktigste leverandører

(173) Lyse og Hydros (herunder til RSK-kraftverkene) viktigste leverandører er som følger:

Lyses viktigste leverandører	Kontakt-person	Telefon	E-post	Adresse

Hydros viktigste leverandører	Kontakt-person	Telefon	E-post	Adresse

9.4 Kraftleverandører til Hydro

(174) De viktigste eksterne kraftleverandørene til Hydros aluminiumsproduksjon i Norge er som følger:

Hydros viktigste leverandører	Kontakt-person	Telefon	E-post	Adresse

10 **EFFEKTIVITETSGEVINSTER**

- (175) Transaksjonen legger til rette for et langvarig og omfattende industrielt samarbeid mellom partene. Ved at Hydro Energi blir medeier i Lyses samlede vannkraftvirksomhet og at Hydro Energi blir operatør for alle heleide vannkraftverk som inngår i det felles eide Lyse Kraft, utgjør dette et verdiøkende element som innebærer realisering av betydelige synergier. Det forventes at Transaksjonen vil medføre en effektiv, profesjonell og sikker drift av vannkraftanleggene som er lokalisert i samme region. En sammenslåing av partenes kraftverksporteføljer legger til rette for å utnytte den samlede fleksibiliteten i porteføljene, og derved verdiskapning i et marked hvor prisvolatiliteten forventes å øke.
- (176) En større og diversifisert portefølje av kraftverk med reguleringsmuligheter vil øke muligheten for å tilby kraft kostnadseffektivt i grossistmarkedet for kraft. I tillegg vil balanse/reservekapasitet kunne leveres billigere i markedene for systemtjenester, med bakgrunn i at en kan utnytte fleksibiliteten mellom anleggene i større grad.

11 **TILSYN FRA ANDRE KONKURRANSEMYNDIGHETER**

- (177) Transaksjonen er ikke meldepliktig, eller frivillig meldt, til konkurransemyndigheter i andre jurisdiksjoner enn Norge.

12 **AVTALEN OM FORETAKSSAMMENSLUTNINGEN MED BILAG**

- (178) Vedlagt følger den seneste versjonen av avtalen om foretakssammenslutning med vedlegg.

Vedlegg 4: Transaksjonsavtalen med vedlegg

- (179) Nevnte avtale er å betrakte som forretningshemmeligheter i sin helhet.

13 **ÅRSBERETNING OG ÅRSREGNSKAP**

- (180) Vedlagt meldingen følger årsregnskap og årsrapporter for siste regnskapsår:

Vedlegg 5: Lyse Konsern – Årsrapport 2019

Vedlegg 6: Norsk Hydro – Årsrapport 2019

Vedlegg 7: Hydro Energi AS – Årsregnskap 2019

14 KONFIDENSIALITET

- (181) Denne meldingen inneholder forretningshemmeligheter jf. konkurranse-loven § 18b. Forslag til offentlig versjon av meldingen og begrunnelse er vedlagt meldingen.

Vedlegg 8: Utkast til offentlig versjon av meldingen

Vedlegg 9: Begrunnelse for anmodning om unntak fra offentlighet

15 AVSLUTTENDE BEMERKNINGER

- (182) Vi ber om å bli kontaktet dersom det skulle være spørsmål til meldingen. Dersom Konkurransetilsynet mottar innsynsbegjæringer i meldingen eller andre dokumenter i saken, ber vi om å bli underrettet.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Thommessen AS

Eivind J Vesterkjær
Advokat

Vedlegg

Advokatfirmaet Haavind AS

Simen M Klevstrand
Advokat